

ПОЛИТИКИН ЗАБАВАНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV. Број 622
Субота, 30. новембар 1963.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ХЕЈ... ОВЕ РИБЕ
ИЗГЛЕДА ДА ПЛИ-
ВАЈУ У ОДРЕЂЕ-
НОМ ПРАВЦУ... ГЛЕ,
ОТБОР У НАСЛАГА-
МА ДЛГИ! ПОКИ
ЋУ ЗА
ЊИМА!

СРЕКА! ИЗВУКАО
САМ СЕ ИЗ ШУНГЛЕ!
А ЕНО И НЕКИХ
ЉУДИ-РИБА!

МОМЦИ! ДРАГО МИ ЈЕ
ШТО ВАС ВИДИМ... БИО
САМ СЕ ИЗГУБИО У ШУМИ...
И ПОГОДИТЕ ШТА САМ
ТАМО ВИДЕО!

ТО НИЈЕ ВАЖНО!
ЗАУЗЕТИ СМО...
И ОПАСНО ЈЕ БО-
РАВТИ ОВДЕ!
ВРАТИ СЕ У ГРАД...
ЕВО ОВИМ
ПУТЕМ!

НАД СЕ МАЛИ
"МИКРОБ" ВРАТИО
У ГРАД, ПОТРАГА
ЗА РАКЕТОМ БИ-
ЛА ЈЕ У ПУНОМ
ЈЕКУ.

ШТА СЕ ОВС
ДОГАЂА? ЗАР СВИ
ОВИ ЉУДИ ТРАЖЕ
МЕНЕ!

РЕСКА, ТИ УЗМИ ДВА ЧОВЕ-
КА И КРЕНИТЕ ПРЕМА ИСТОЧ-
НИМ ПЕКИНАМА... А ТИ, БРИКА,
ПОЋИ НА ВЕЛИКУ УЗВИШИ-
ЦУ!

ХЕЈ! НЕМА
ПОТРЕБЕ!
ЈА САМ СЕ
ВРАТИО! ЕВО
МЕ!

СКЛОНИ СЕ
МАЛИ! ВИДИШ
ДА СМО
ЗАУЗЕТИ?

МИКРОБЕ!
ВРАТИО
СИ СЕ!

АХА! НЕКАКО
САМ СЕ ИСКОБЕ-
ЉАО ИЗ ШУНГЛЕ!
И ДА ЗНАШ ШТА
САМ ТАМО
ВИДЕО!

ПРИЦАЂЕШ
МИ ДРУГИ
ПУТ! МОЈА
ПАТРОЛНА
ГРУПА
ПОЛАЗИ...
РАДИ СЕ О
ЖИВОТУ И
СМРТИ!

ПАТРОЛНА
ГРУПА? ПА ЈА
САМ СЕ ВРА-
ТИО! НИСАМ
ВИШЕ ИЗ-
ГУВЛЕН!
ХЕЈ!

ХММ! ИЗГЛЕДА ДА НИКО
НЕ МАРИ ЗА РАКЕ-
ТУ КОЈУ САМ
НАШАО!

БУМ-БУМЕ!
ВИДИ... ВРАТИО
САМ СЕ?
ЗАШТО СВИ И
ДАЉЕ ИДУ У
ПОТРАГУ?

У ПИТАЊУ ЈЕ
НЕШТО ДРУГО,
МИКРОБЕ!
ТИ ЛЕПО
ОСТАНИ
ТУ...

... ТО ЈЕ СУ-
ВИШЕ ОПА-
СНО ЗА ДЕ-
ЦУ КАО
ШТО СИ
ТИ!

ПРАВИШ СЕ
ВАЖАН, А?
Е БАШ ТИ
НЕЋУ РЕКИ
ШТА САМ ВИДЕО!

И ТИ СИ, ИЗГЛЕ-
ДА ПРЕВИШЕ
ЗАУЗЕТ ДА БИ
САСЛУШАО МО-
ЈУ ПРИЧУ!

БОЛЕО БИХ,
МИКРОБЕ...
АЛИ СТРАШНО
СЕ ЖУРИМ!

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРЕ 100 ГОДИНА

Тачно пре сто годи-
на један илустровани
лист у Петрограду, да-
нашњем Лењинграду,
донео је као велику но-
вост ову вест:

„У козметичкој рад-
њи Данилова на Нев-
ском проспекту појави-
ли су се у продаји ваз-
душни апарати за прс-
кање мирисима. То су
две стаклене цевчице
смештене под правим
углом у металној дрш-
ци. Једна од цевчица

спушта се у флашицу
и под ваздушним при-
тиском мирис се прс-
кара у најфинију теч-
ну праšину која не ква-
си и не квари одело.
За освежавање ваздуха
у собама препоручује
се прскање мешавином
обичне воде, сирћета и
колоњске воде.“

ПУТ ДО КОНЗЕРВЕ

Конзервирање живот-
них намирница познато
је од најстаријих вре-
мена, мада не у данш-
њем облику. Конзерви-
рани су месо и риба, и
то сушењем, сољењем и
стављањем у саламуру.
Према неким изворима,
припремање конзерви-
сане рибе у Египту, ко
је се назива молука, по-
знато је више од 3-000
година. Римљани су кон-
зервисали рибе и назив-
вали их „гаруш“ или

„мурја“. У једном спису
норвешког краља
Хакона V из 1316. годи-
не говори се о сушеном
бакалару. И Денис Па-
пен (1647-1712), францу-
ски физичар и прона-
лазач, покушао је да о-
чува месо помоћу заре-
вања без присуства ва-
здуха.

Међутим, као прави
отац конзерви сматра
се париски пекар Нико-
ла Апер који је 1804.
године успео да конзер-
више намирнице у лине-
ним кутијама. У Енгле-
ској су на овај начин
храну почели да конзер-
вишу 1807. а у Сједи-
њеним Америчким Др-
жавама 1819. године.

У ОВОМ БРОЈУ: Новојо-
дишња йрича. Лешојис шју-
је и небоље? Рајш у свемиру.
Сјоршјски мозаик. Куће бу-
дућношћи. Тајна »Д«. Како
сјабаву? Ракете, шјијуни и
марке. Мале занимљивости

Ripley's — Веровали или не!

ЛЕОПОЛД I

(1640 — 1705)
ЦАР НЕМАЧКЕ
СВЕТАН ДА НЕ УМРЕТИ
ПОЗВАЉА ДА АБОРКИ
ОПЖЕТАУ И ИЗДАХУО
ЈЕ УЗ МУЗИКУ

© King Features Syndicate, Inc., 1963 World rights reserved

РИБА КОЈА ПРЕ- СПАВА СУШУ

АФРИЧКА РИБА С ПЛУЋИМА
(PROTOPTERUS ANNESTENS)
ПРЕЖИВИ СУШУ СЕЗОНУ НА
ТАЈ НАЧИН ШТО СЕ ЗАСТА
У ЦАРАКУ — ОСТАВЉА-
ЈУКИ ОТВОРА САМО ЗА УСТА
КРОЗ КОЈИ УДАХНЕ И ИЗ-
ДАХНЕ ВАЗДУХ СВАКИХ
НЕКОЛИКО ЧАСОВА

ПЛАНТАЖА БРЕСАКА

КОЈА ПОСТОЈИ ВИШЕ ОД 100
ГОДИНА У ДАНАДИЈУ (САД) НАСТАЛА
ЈЕ ОД ПРЕГРШТИ СЕМЕНКИ ОД БРЕ-
САКА КОЈЕ ЈЕ 1840. ГОДИНЕ ЗАСА-
ДИО ШКОТСКИ ДОСЕЉЕНИК ВИА-
ЈЕМ ХИЛ. ТЕ СЕМЕНКЕ ХИЛ ЈЕ СА-
КУПИО ПО УЛИЦАМА ЊУЈОРКА

БАЗИЛИКА СВ. ЈОЗЕФАТА

У МИЛВОКЕЈУ (САД)
ЈЕ ДНА ОД НАЗВЕЛМАШТВЕНИ-
ЦИХ ЦРКАВА У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ
ПОДИГНУТА ЈЕ ОД СТАРОГ
МАТЕРИЈАЛА РАЗРУШЕНЕ
ПОШТЕ У ЧИ-
КАГУ

ЈАЗОН БЕТЦИНЕЗ

ИНДИЈАНАЦ ИЗ
ПЛЕМЕНА АПАША
ОБЈАВИО ЈЕ СВОЈУ
ПРВУ КЊИГУ У
У 92 ГОДИ-
НИ

У 17. ВЕКУ
У ШПА-
НИЈИ

МАЗГЕ

СУ НОСИЛЕ
НАОЧАРИ
КАДА СУ ЊИХО-
ВИ ГОСПОДАРИ
БИЛИ У ЖА-
ЛОСТИ

Ракете шпијунски писма...

том. Пакет се спустио на земљу помоћу падобрана где је био распечатан а његова садржина, тј. појединачна писма, разаслата обичном „земаљском“ поштом. Сва писма из овог пакета имала су нарочите марке са цртежом ракете.

Немци су 1944. сручили на Енглеску ново оруђе — теледириговане ракете V-1 које је Гебелсова пропаганда фарисејски називала „оружјем освете“. То је у историји ратова био први покушај масовне примене ракетних теледиригованих пројектила, избачених — по тадашњим мерилима — на веома велико растојање. Та велика растојања учинила су од усмеравања ракета на тачно одређени циљ — озбиљан проблем. Решавајући га, хитлеровци су израдили план који је потпуно био у складу с њиховим људождерским моралом. Наиме, хитлеровски ракетни стручњаци хтели су да се управљање пројектилима, намењеним уништењу Енглеске, обавља из саме Енглеске.

План се састојао у овоме: фашисти су предложили групи енглеских ратних заробљеника да напишу писма својим сродницима. Они су казали заробљеницима да ће писма бити отпремљена у Енглеску специјалном ракетом. За ова писма били су подељени нарочити бланкети. Штамбиљ на бланкетима саопштавао је на енглеском

језику да се писмо ратног заробљеника достави према нормама Црвеног крста.

Хитлеровци су претпостављали да ће писма из ракета-пројектила бити достављена пошти најближој месту где су пале. Та ће писма бити штемблирана и преко великих поштанских пунктова упућена адресатима. Немци су рачунали на то да ће њихови агенти, који би се некако увукли у те поштанске пунктове као службеници, из основу података са штемблила скупити тачне податке

о местима где су ракете на-
заробљеника достави према
ле.

Али... као што се не једном догодило у ратним годинама, замисао немачке обавештајне службе разбита је британска контраобавештајна служба тиме што је редовно конфисковала писма достављена ракетном поштом. Тако је иронијом судбине прва ефикасна поштанска ракета био убилачки немачки теледириговани пројектил чија се „поштанска каријера“ завршила веома брзо и неславно.

Убијање вукова ножем

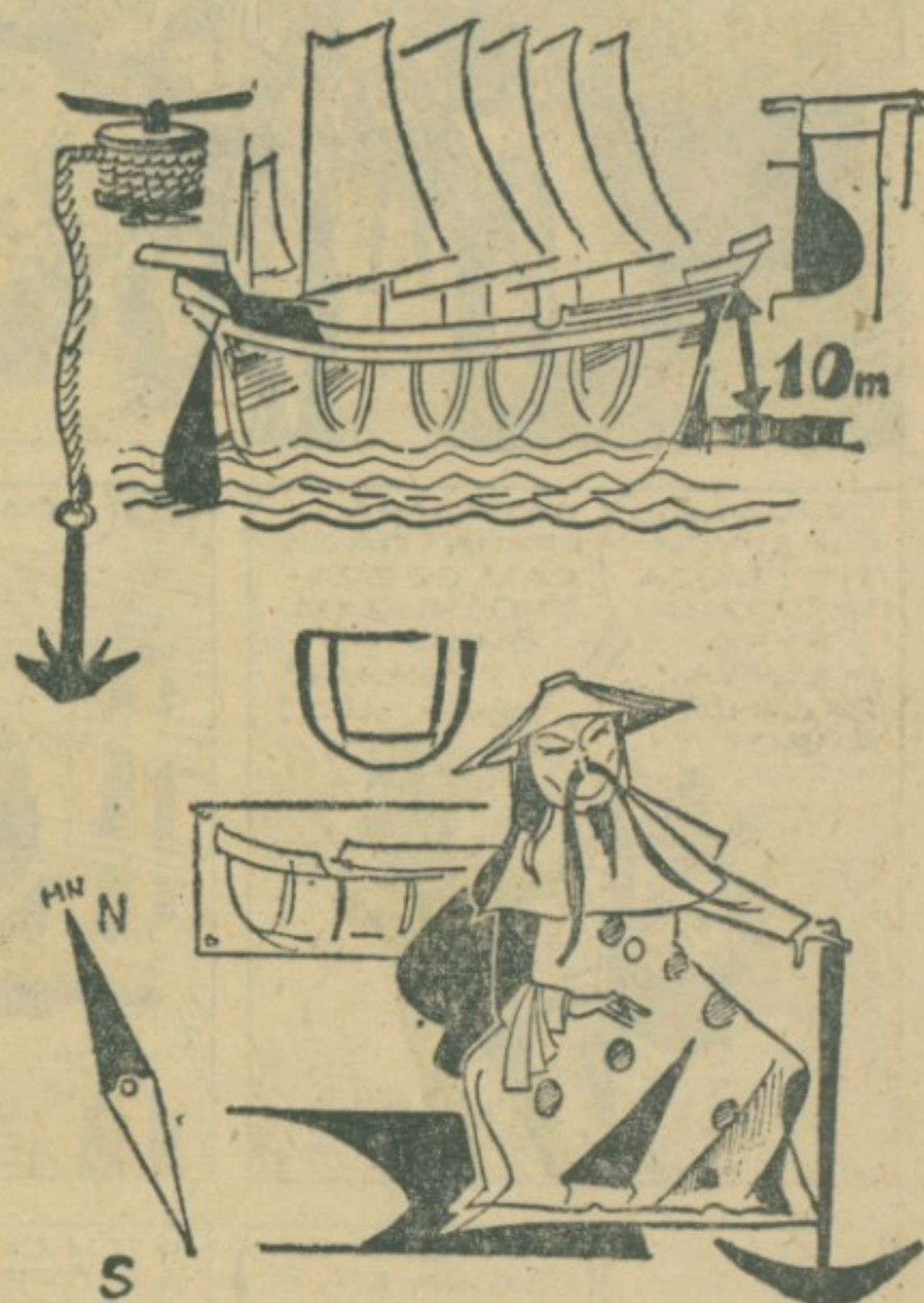
Ескимци су одавно измислили начин да натерају вукове да сами налете на нож. Примитиван али директан метод усавршен је на северу Азије и Аљаске: јако заострен камен би се учврстио на врх једног штана; други крај штана се везивао за два друга штана јако увијеном жицом у виду замке. Нож се стављао на сваки штап. Чим вук загрize мамац жила се одвија и врх ножа пробада вука великом брзином.

Када су трговци пре једног века донели сличне ножеве на север, Ескимци су променили тактику — оштрице ножа или жилета стављали су у лед и преко њих храну. Халаливи вукови су је јели и том приликом сами себе рањавали. Уколико су више крварили утолико су халалививе лизали своју крв из ране и тако би крварили док не угину.

Браде у кесама

Све до почетка овог века браде су биле знак достојанства и мудрости. Лекари су то знали и готово није било лекара који није имао браду јер је она будила поверење пацијената. Упркос свих напада да браде нису хигијенске и да их је тешко одржавати, лекари нису хтели да их се одрекну. Али хирурзима је брада заиста била велика сметња и они су морали да за време операције своје браде стављају у беле платнене кесе везане око врата. Лекари са тако повезаним брадама, изазивали су смех међу помоћницима и чак пацијентима па је било доста случајева да због тога операција не успе. Тако, уместо да им брада прибави достојанство она их је извргавала подсмеху. Због тога лекари су решили да више не носе браде и углавном је тако остало и до сада.

Стара вештина

Неколико векова пре наше ере вештина бродарења била је у Кини на знатној висини, а географско знање обимно. Уосталом, азијске културе су у то време биле далеко изнад европских. Наиме, Кинези су још 3000 година пре наше ере знали за бусолу, а 1500. година пре наше ере употребљавали су бродске лентере.

Према списима сканди-

навског историчара Ара Фроде (868—1100) дознајемо да се већ у његово време у Норвешкој знало за магнетску иглу. Из тога би се могло закључити да је бусола пронађена на више места у свету, тамо где је достигнут одређен степен културе и занатске вештине.

У Европи први су Финчани употребљавали гвоздене лентере с куком.

Спортски мозаик

● Чех Јозеф Симек, који је годишњи одмор проводио на Црном мору, удаљено са чамцем доста од обале и доживео је бродолом. Од места несреће до обале он је пливао двадесет и шест часова. Тако је Јозеф Симек силом прилика постао пливач-маратонац.

■ Уочи једне утакмице у рагбију која се одржавала у Јоханесбургу, у Јужноафричкој Унији, играчи једног од заинтересованих тимова обратили су се врачу за савет: како да победе? Врач им је, после дугог размислања, наредио да ћонове својих играчких ципела натрљају лојем њутог лава. Играчи су послушали савет врача али су ипак изгубили утакмицу резултатом 5:50.

● Клубови подводних риболоваца у више земаља обавезали су своје чланове да пре но што заре не стале на главне капе јарких боја. Јер, у последње време често се догађало да ловци на туљане пљачкају — подводне риболовце.

● Последње три године светски шампион у боксу Листон борио се на рингу свега 13 минута. Свог противника Кинга нокаутирао је у 53. секунди, Вестфала у 58. секунди, док се Патерсон у два сусрета „дожва“ 256 секунди. Пред сваки Листонов меч смрја по традицији објављује:

— Почиње меч у 15 рунди.

Навикнута на муњевите Листонове победе, публика се увек слатко насмеје тим речима.

Научници руше зграде

Амерички научници који проучавају појаву земљотреса и његове последице, конструисали су један вибрациони генератор, машину која велике зграде и мостове руши као да су куће од карата.

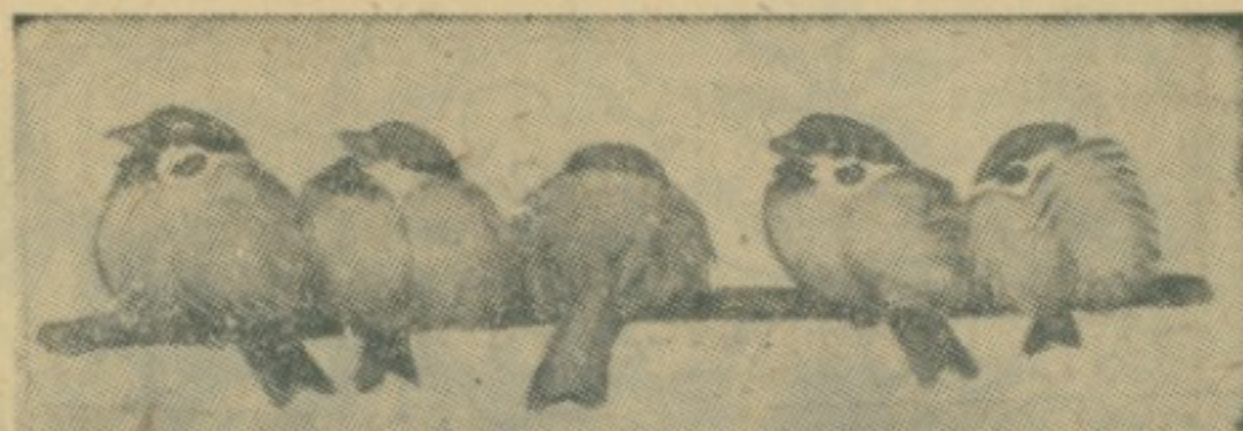
Научним сарадницима технолошког института при универзитету у Пасадени, у Калифорнији, овај „изазивач“ вештачког земљотреса треба да помогне да пронађу бољи и јефтинији начин подизања зграда које ће одолевати трусовима. У Калифорнији су земљотреси прилично чести и

јаки готово као у Јапану. Тако је 1906. године земљотрес потпуно разорио град Сан Франциско. Доктор Џорџ Ханслер, један од чланова ове истраживачке групе, изјавио је: „Ми желимо да дознамо шта се догађа с једном зградом за време потреса у условима које ми потпуно тачно можемо да одредимо. То ће нам у исто време помоћи да одредимо који материјали и какав начин грађења најбоље одолевају потресима у Земљиној кори.“

Побеђена бука

Према једној вести објављеној недавно у Москви, совјетски проналазач Буковски изумео је један апарат помоћу кога се може неутралисати и учинити нечујном свака бука и сви шумови. Апарат је нарочито погодан за станове чиих житеља страдају од в-

личне буке. Према речима проналазача апарат се може прикључити на сваки радио-пријемник. Апарат прима све шумове, а сам производи акустичне трептаје исте фреквенције и на тај начин „убија“ буку која долази споља.

КАКО ЛЕТЕ

Способност птица селица да се сигурно оријентишу приликом летења чудо је природе које научници још нису успели да потпуно објасне. По свему судећи дању се, поред осталог, управљају према сунцу. А ноћу? По својој прилици према звездама. То доказују опити које су амерички орнитолози вршили са грмушом. Једну такву птицу рођену у кавезу, која никада није видела ноћно небо понели су у бременски планетаријум. Чим су блеснуле електричне звезде птица се винула у југозападном правцу којим би стигла у своје зимско пребивалиште. Али кад је вештачко звездано небо окрену-

то тако да изгледа као у Средњој Европи усред зиме — 77 дана после одласка птица селица — грмуша је за тренутак застала изненађена, а затим брзо полетела као да је хтела да надокнади пропуштено време. На крају, показано јој је сазвезђе какво би затекла да је стигла у Етиопију и тада се мирно спустила на тобожње афричко тло. Ни један људском руком конструисан инструмент — на пример они којима се слуша пилоти путничких авиона — не може потпуно да се мери са инстинктом ове мале птице певачице — кажу научници.

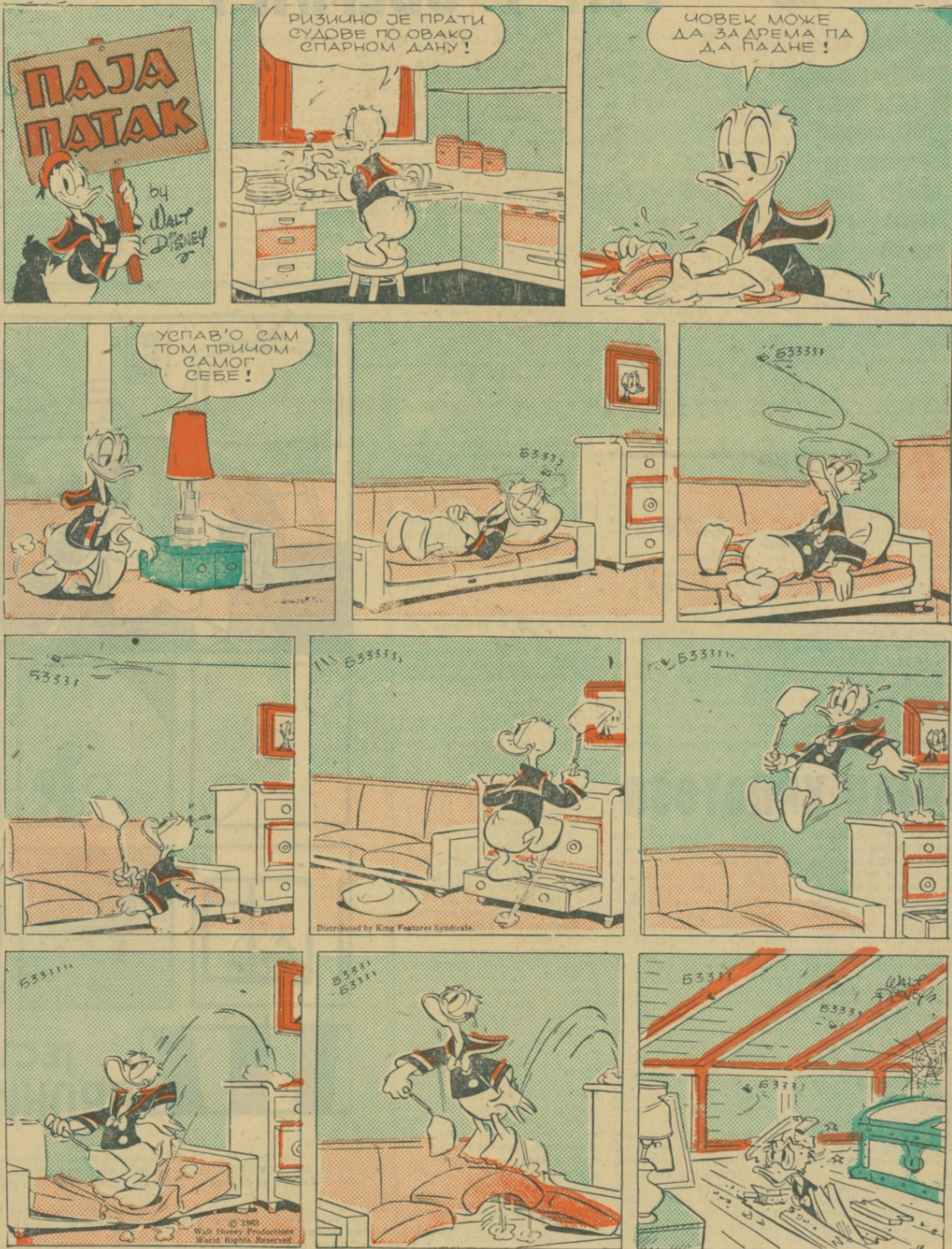
Веверица — атлета

Веверица је — да тако кажемо — прави атлета, али на рате. У току једног дана ова неуморна животињца потроши огромну енергију: трчи уз стабло и низ њега, скаче с гране на грану, јури по земљи. Када би се читав енергија коју она створи у свом телу и утроши у току дана концентрисала у један тренутак, веверица би могла да подигне слона од 5.000 килограма.

Уверно се...

У једном десетом ком часопису објављена је пре кратког времена вест коју свакоко неће заборавити — због своје необичности. Вест гласи: „Синоћ је неки аутомобилиста занатло пазио да би погледао да ли у бензичком резервоару има још бензина. И заиста, у резервоару је ове течности било још нешто. Погреб возача помичућег аутомобила биће данас пре позне у десет часова на гробљу у Кенсингтону.“

— Кад ми се поглед при-
викао на ту светлост видео
сам са обе стране бескрајне
редове гробова дивно израђе-
них а у дну, далеко, опет вра-

РАТ У СВЕМИРУ

На тајанственој пла-
нети на коју је доспео
помоћу неке врсте
временског пронала-
зач Гари упознаје суд-
бину планете Стеле.
Њену пропаст у рату и
њено поновно рађање

Стив се просто разболео од свега што је доживео. Није могао да дође к себи. Занемарио је послове. Уредник га је често опомињао, али све је било узалуд. Области брига прекрили су му лице. Хиљаду пута је себи постављао питање да ли је то неки кошмар или стварност. Десетог дана није могао да одоли и у касне сате одјурео је до Гаријеве виле да се увери. Тамо је нашао све онако како је оставио оне узбудљиве ноћи. Стао је, и сам себе испитивао. Био је свестан да га је те ноћи Гари довео у своју вилу, показао му своју чудну справу — проналазач која отпрема човека где год он зажели и у било које време. Био је свестан да је и њега те ноћи отпремио на Дивљи запад и да се отуда вратио пошто је доживео много шта. А све стај је и да је Гари сео на ову столицу и отпутовао ко зна где и рекао му да дође после 40 дана у његову вилу, јер ће се он тада вратити са непознатог пута.

Смела хипотеза

Совјетски астрофизичар Шкловски познат је по својој претпоставци да Марсови сателити могу бити вештачка небеска тела која су конструисала нека разумна бића из свемира. Многи научници нису спремни да прихвате ово али исто тако нису у стању ни да изнесу какве озбиљне аргументе против. У једном новом, недавно објављеном раду под насловом „Свемир, живот и интелигенција“ исти астроном је објавио нову, исто тако смелу хипотезу да циновске планете као што је Јупитер, пружају много боље услове за живот од оних који постоје на пример на Венери. То мишљење деле и други астрономи а нарочито Американци Саган. Није ли Маринер II потврдио да је Венера усјана пустиња? По мишљењу Шкловског у атмосфери великих планета већ су се образовали основни органички састојци по чему она необично подсећа на првобитну атмосферу на земљи. Спољни подстицај таквим синтезама су могли бити или

— Да, заиста, све, све се то догодило, нема сумње. Прошло је десет дана откако је Гари отпутовао и сада треба чекати још тридесет дана док се он врати, — говорио је сам себи.
Све га то није смирило. Сваки дан изгледао му је дужи од године, а када је дошао четрдесети дан Стив је изгледао као препорођен. Лице му је било ведро и обасјано осмехом узбудљиве радости. Певушио је шетајући се редакцијом.
— Шта је Стив, шта се десило с тобом? — питали су га другови.
— Кад будеш могао, желео бих с тобом да разговарам, — рекао му је уредник.
— Моћи ћу ускоро — весело је одговорио Стив, — можда већ сутра. Ништа у напред не могу рећи.
— У реду, Стив, забринуо си ме. Не знам шта је, али из мене говори оно људско: види шта је с њим, помози му.
Стив се осмехну јаче, јер га ово људско, тако ретко у шефовима, још више разведри. Био је као на играма. Избријан и дотеран, уз звуке музике испијао је полако виски и нестрпљиво чекао главу доба да крене до Гаријеве виле.
На глас спикерке која најави дванаест часова, Стив се трже, скочи, узео мантил, слете низ степенице и просто улете у кола која су стајала пред улазом. Мотор забрља и ауто ишчезе у правцу Гаријеве виле.
Кад је изишао из аута био је потпуно хладан и сабран. Ушао је у вилу и сишао у подрум где је сео на столицу и запалио цигарету.
Чекао је, јер није био од-

ређен тренутак када ће се Гари појавити.
Наједном апарати почеше да кврицају. Стив се окретао на све стране, али још ништа није видео.
— У столицу је загометка, — рече сам себи гледајући у празну столицу.
Није дуго чекао. Зујање апарата постајало је све јаче и на столицу поче да трепери светлост. Напрегнуо је нерве: пред њим се догађало чудо технике. Светлост која се појавила на столицу добијала је облик човека. Назирало се већ тело као у магли. Све је бивало јасније и постајало стварније брже него што је могао и да замисли. Наједном на столицу угледа већ до ста јасно Гарија. Изгледао је уморан, али су електрични импулси и даље деловали, и најзад се пред њим указа пријатељ онакав какав је био.
— Стив, чу он Гаријев глас. — Гаси апарате и скидај опрему са мене.
Стив је радио опрезно и брзо. Убрзо се загрлио с пријатељем. Као без душе узлете ли су у Гаријев стан.
— Шта је било?
— Причекај док дођем к себи.
Електрични апарати у стани зачас су унели топлину и два пријатеља, проналазач и новинар сели су један према другом.
— Причај, Гари, не мучи ме...
Гари се осмехну и поче да прича о свом путовању по свемиру.
— Тебе сам отпремио помоћу овог апарата на Дивљи запад Буфала Била, — поче Гари, — а себе у свемир.
— Васионским бродом?
— Да. Зачас сам се нашао у бескрајном простору. Обезбеден сам био од свих за прека. Лутао сам црним „небом“ у коме су у бескрајним даљинама кружила сјајна небеска тела. То ти не могу описати, јер је то тако несхватљиво да човеку памет стаје. Горео сам од жеље да наиђем на неко небеско тело где има живота. Жеља ми се најзад испунила. Нашао сам се знад неке планете која је сва блистала у сјају свог сунца. Што сам се више приближавао, све сам више назирао њене облике.
— Градове нисам видео од бујне циновске вегетације. Летео сам ниско и посматрао не би ли макар нешто живо угледао, али узалуд. Наједном ми поглед паде на неко брдо-град. Дуге алеје са високим стубовима и капијом. Спустио сам се пред њом и смело изишао из свог брода. Кретао сам се као по земљи. Пошао сам према широм отвореној капији кроз коју се ишло у брдо-град. Према мном су се указале широке степенице. Чим сам стао на прву, у ваздуху се појави позлаћена стрела и ја кренух куда је она показивала. Најзад сам се нашао пред неким вратима која се широм отворила. Преди мном се појави огромна дворана у чудном сјају који ми очи засејаше. Стао сам, очекујући да се неко појави.

И она се преда мном отворише.
Ту Гари стаде, испи виски и са осмехом погледа запањеног Стива.
— Зар ово неће бити дивна репортажа о мом проналазку? Уђох у један широк и дугачак ходник сав у блеску неке чудне и пријатне плавкасте светлости. И на дну овог ходника налазила су се врата сва као од злата. Чим дођох пред њих чух неки пријатан глас: „Уђи и чуј истину!“ Врата се отворише, и ја ступих у велику собу. За једним столом седела је де-

војка какву нисам могао ни да замислим: ни по висини, ни по развијености, ни по лику. У мене су биле упрте њене умне и дубоке очи боје морске воде.
— Ми знамо ко сте ви. Знамо и зашто сте дошли. Страсна жеђ за знањем и доживљајима довела вас је овде.
— А, ко сте ви? — упитах је засењен.
— Ни ми нисмо одавде, али смо овде дошли по дужности. Уосталом поните са мном па ћете све чути.
Кренуо сам за тим чудним бићем обученим у неко васионско одело. Увела ме је у огромну дворану где се седели необично развијени људи различитих година, али сви крпки као да ће вечно живети. И они су били одевени у васионска одела.
У ствари то и није била дворана него нешто као и дворана и парк. Све је било обасјано благом и пријатном светлошћу. Стубови, цвеће, мирис, дрвеће, звездано небо, људи који су седели и кретали се — све је то давало утисак нечег ванземаљског. Нисам могао да се снаћем. Из узбуђења ме трже глас:
— Седи и чуј истину.
Њихови гласови личили су на неку узвишену музику, озбиљну и топли. Наједном сви остадосмо у тами, а огромни и непрегледни небески простор постаде бео. Затим одјекну снажна и необична музика какву човек не може да замисли и ја на том огромном екрану од неба правом филмском платну невиђених размера, прочитах речи: „Пропаст Стеле“. Уместо да ми причају они су ми приказива-

ли све што се догодило. Слике почеше да се ређају. Најпре је био приказан развитак живота на Стели и успеси народа на њој. Видео сам дивне градове, разне земље и пределе. Видео сам васионске бродове Стеле, али сам видео и ратове који су се водили на њој у току њене историје. Становници ове планете достигли су такав успех у науци и техници да ће нама бити потребно неколико хиљада година да дотле дођемо.
— Све су постигли — писало је на том чудном екрану — али су становници Стеле занемарили разум када је то било најпотребније.
После тога појавише се слике о модерном рату на Стели. Ваздушни бродови циновских размера бацали су бомбе и за двадесет и четири часа нестало је свега што је стварано у току десетина хиљада година.
Последњи део филма приказивао је пуну Стелу како вековима блуди свемиром. Најзад се на филму појавише нови ваздушни бродови из далеких простора свемира. То су биле тако велике машине да су достигнуле на Стели у области технике била минијатурна. Из машина су излазили ови људи с којима сам сада седео и они су на другим апаратима кренули атмосфером Стеле. Захваљујући својим способностима и својим достигнућима они су за кратко време почели да развијају вегетацију на Стели. Доцније, Стела је добила становнике новог кова, свесне да су сви једнаки и да је рад и напредак њихов основни животни циљ.

ЈЕСТЕ ЛИ ПРОНИЦЉИВИ

Шта је ово? Овде се, изгледа, чак ни сам Шерлок Холмс не би снашао... Али, не дајте се збунити. Сваки фрагмент има најнепсреднију везу са цртежом. Какву? Ако се не досетите, окрените страницу и прочитајте одговор.
Пресек оловке. 7) Власи на глави увећанима од усјајане перле. 6) глед кроз прозор на суседну кућу. 5) Мрља на панталонама од усјајане перле. 4) По-
пришје саво с при нежења. 3) Телевизор ако се посматра са јаче стране. 2) Дуге које овако може да
Отговори. 1) Отвори на кожићу за бријање. 2) Дуге које овако може да

НАШ ДРУГИ ЈЕЗИК

Капути за овце

Шкотски одгајивач оваца Вилијам Вилсон опремио је читаво своје стадо од 3.000 оваца зимским капутима од луте. Тако одевене, овце ће лакше моћи да поднесу зиму која је, по правилу, на шкотској висоравни увек оштра. Прошле зиме Вилсон је, за пробу, оденуо само један мали део свог великог стада и та да је утврдио да је од оваца које су преко зиме носиле капуте добио много бољу вуну. Вилсонови капуту за овце једноставно се са свега два бода зашију на сто маку. Свој изум Вилсон је патентирао и једна фабрика цакова у Лејти почеће ускоро да производи и продаје капуте за овце.

рочито је типичан: онај који се нечем нада гледа навише; уморан и очајан држи главу оборену. Линије на лицу које изражавају веру у нешто, животну радост и страст, воде увек навише и према спољашњој ивици лица; линије које воде надоле изражавају пессимизам, утученост и неки отпор.

И начин на који неко пружа руку одаје личност. Ако је стисак руке бруталан да вас заболу прсти, онда је ваш познаник безобзиран и склон потказивању. Снажно, али не претерано, руковање показује исправност и сигурност. Ако вам неко пружи руку млако, меко и безживотно — на њега се може лако утица-

ти, а ако се поздравља журно и једва вам додирне длан — равнодушан је и затворен.

Да би у овом каталогу типичног сваки покрет учинили јасним и разумљивим, Бердвистел и његови сарадници израдили су кинезичко писмо које изгледа као мешавина јероглифа и алгебре. Свака ситница, од наклона главе до начина на који се држи стопало, објашњен је нарочитим знаком и бројем.

Често су Бердвистелови сарадници долазили до необичних закључака: ако мушкарац повуче нагоре панталоне (које му иначе добро стоје) значи да је донео неку одлуку, а ако неко у разговору благо прелази руком преко своје косе изражава тиме своју сагласност.

Знате ли шта значи кад говорник стеже ивице говорничког пулта а шта кад неко протрља нос пре него што вам одговори?

Неки студент разговарао је с једним професором о књигама. На питање шта мисли о новој књизи једног много помињаног писца, младић је замисљено протрљао нос и изјавио да му се књига учинила извршном. „Али, вама се та књига уопште није свидела“ — казаво је на то професор. Збуњен, студент је одговорио да је прочитао само првих неколико страница те књиге и да је изгледала досадна.

Професор Бердвистел изванредно разуме језик покрета. Заправо, он је оснивач једне нарочите гране коју је назвао кинезик према грчкој речи „кинезис“ — покрет. Већ дванаест година он систематски проучава мимику и покрете тела; из његових анализа сазнајемо да је трљање носа знак одбијања и да значи готово исто што и „не“.

Још Гетеов савременик Лаватер писао је: „Сви телесни покрети мењају се према тем пераменту и карактеру. Мудар друкчије скида шешир него будала“. Многи карактеролози бавили су се досад односима између карактера и покрета, али Бердвистел је први научник који је сваки појединачни покрет сто пута уопштено, анализирао и каталогизирао.

На универзитету у Луневилу он води једну истраживачку групу која испитује све могућности човечијег изражавања и међусобног споразумевања — сем речи и писма. Његови сарадници прислушкују разговоре, скицирају и фотографишу људе на улици, у позоришту, на спортским приредбама, у возу и трамвају, приликом куповине и

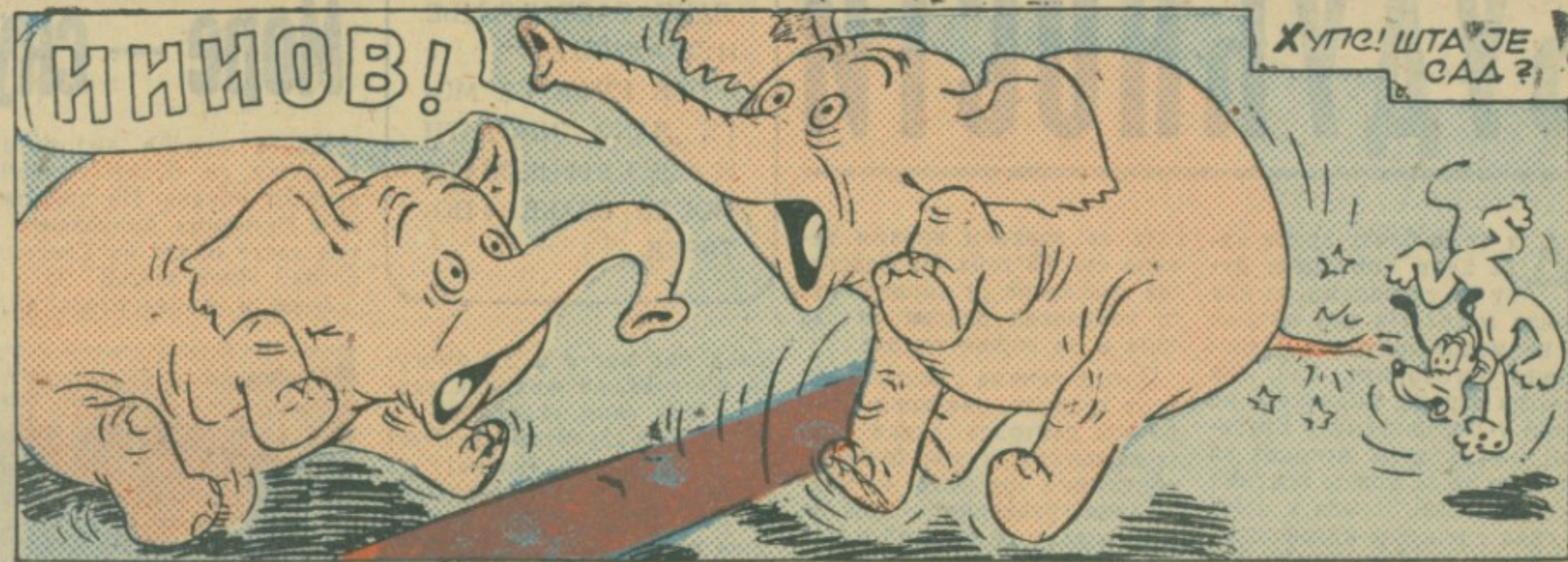
ценкања, а затим своје забелешке и запажања о појединачним покретима подводе под заједнички именитељ. „Речи су само једна од могућности говора“ — каже професор Бердвистел. — „Покрети су исто толико речити, само кад их човек разуме“.

За лекаре, учитеље и правнике познавање овог „неумшог језика“ веома је важно. Приликом саслушавања, нарочито унакрсног испитивања, један покрет стопалом или клаћење прекрштеном ногом могу да одаду унутрашње узбуђење сведока. Истражне судије врше нарочити притисак на починиоца преступа када овај приликом постављања је днос питања пређе руком преко уста. Овај покрет открива жељу да се на питање не одговори.

И говорници, као и глумци — морали би да разумеју овај „други језик“. Ако један слушац седи заваљен, прекрштених ногу и браде руком подбочене, он је скептичан и критички расположен. Ако се повијен напред лагано љуља на ивици столице знак је да пажљиво слуша и да се слаже са излагањем. Ако један говорник обема рукама стеже ивице говорничког пулта, агресиван је али није сасвим сигуран у своју ствар и склон је расплињавању. Међу тим, говорник који стоји широко раширених ногу и палачева закачених за изрез око рукава на прслуку или пуловеру, апсолутно је сигуран. Онај који једном својом руком хвата другу или манжету на рукаву друге руке као да жели сам себи да честита, потпуно је задовољан самим собом.

Правац једног покрета на-

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

АНЕГДОТЕ

КАКВА ШТЕТА!

Француски глумац Ие добио је после једне представе, док је још био на сцени, раскошно опремљену кутију украшену љиљанима, симболом француских владара. У кутији се налазило 18 комплетних прибора за јело.

— Каква пажња! Луј XVIII шаље ми осамнаест прибора за јело! — одушевљено је повикао.

— Да! Само каква штета што већ нисмо стигли до Луја XXXVII!

СРЕЋА

Господин од Бојнеа био је наменован за француског министра морнарице. Неким случајем дошао је он у позориште на једну представу у којој преко позорнице „прелази“ један брод.

— Његова срећа — приметила је глумица Софија Арну — тако ће бар нешто да научи из свог ресора.

КУЋА

ПЛАСТИЧНА МАСА
ГЛАВНИ МАТЕРИЈАЛ
КУЋЕ БУДУЋНОСТИ.
ПРЕИМУЋСТВА О-
ВИХ КУЋА СУ: МАЛА

БУДУЋНОСТИ

Да ли је близу време када ћемо моћи целу кућу да саградимо од пластичне масе? На ово питање се не може кратко и једноставно одговорити. Али, дво спратна зграда, подигнута не давно у Бермингему у Енглеској, представља путоказ за оно што ће се можда постићи у будућности. Зграда у којој су сада смештене телефонска централа и канцеларије фабрике за производњу пластичних маса — саграђена је потпуно од пластичне масе.

Овај експериментални центар је у ствари адаптиран систем који су пронашли неки лондонски стручњаци у сарадњи са стручњацима железница да би се подигла монтажна кућа за електричне сигнале уређаје.

Као материјал је употребљен појачани ламинат, лаки „сендвич“ састављен од два слоја полиестера и стакла између којих је фенолна сунђеста маса. „Сендвич“ се праве у облику панел-плоча и свака добија јачину и чврстину захваљујући испупченом облику.

За грађење је употребљено сасвим мало челичне конструкције која треба само да носи уређаје централе на првом спрату. Темелје сачињава бетонска плоча. Зидови и кров су направљени од пластичних „сендвича“.

Зграда је дугачка 11,5 м, широка 7,16 а висока 5,8 м. Целокупна тежина, заједно са челичним скелетом и дрвеним подовима, износи само 15 тона док би, према процени, цела оваква грађевина од ци-

гала са дрвеним кровом тежила око 85 тона. За пластичне грађевине се користе исти испупчени делови и за кров и за горње зидове.

Према речима људи који су је градили, ова нова телефонска централа „може лако да наговести иза себе будућих монтажних фабрика — улакованих грађевина — које би се куповале „у радњи“ и преносиле на место где би се користиле за проширење индустријских објеката.“

Друга корист од овог начина грађења, не мање важна, свакако је монтажа кућа које се лако подижу а намењене су људима пострадалим од земљотреса, поплава и торнада.

Главна предимства ових кућа су: мала тежина, јачина, лако састављање и трајност. Њихова мала тежина омогућава подизање кућа на теренима који нису подесни за вишања тежих објеката. Још једна значајна чињеница која важи за све грађевине од пластичне масе, јесте та: могу се лако очистити и дезинфиковати после сваке употребе. Њих практично није потребно одржавати јер као и већина пластичних маса — одбијају гамад или гљивице.

Приликом одласка британске истраживачке експедиције на Антарктик, пружиће се прилика да се испитају грађевине овог типа под најнеповољнијим условима. Једна кућа, само нешто дужа од оне у Бермингему, употребити ће се за биолошку лабораторију и станове на усамљеном острву, покрај антарктичког појаса.

Међутим, ова нова кућа није састављена потпуно од пластичних елемената — конструкција и подови су од уобичајених материјала. Питању „када ће грађевине од искључиво пластичне масе постати стварност?“ индустрија је одлучила да посвети пуну пажњу.

За сада се више развијала можда о проналажењу нових начина примене већ испробаних пластичних материјала — да се њихова својства лакоће, комбиновања са јачином, погодним рукавањем и отпорношћу према рђању и корозији, искористе на најбољи начин.

Одличан пример пружа „Кућа од пластичне масе“ припремљена за хемијски институт у Велвину у Енглеској. Та кућа на један спрат, са три спаваће собе, треба да покаже како се пластичне масе могу употребити за гра-

ТЕЖИНА, ЈАЧИНА,
ЛАКО САСТАВЉАЊЕ
И ТРАЈНОСТ.
ОВЕ КУЋЕ СЕ МО-
ГУ ЛАКО ЧИСТИТИ
И ДЕЗИНФИКОВАТИ
ПОСЛЕ СВАКЕ УПО-
ТРЕБЕ.

ђења ове врсте и да омогући проучавање њихових особина под свим условима.

У неким случајевима, пластичне масе се уклапају са традиционалним материјалима за прављење спољних зидова носача, који су од шупљикавих блокова обложених чврстим слојем поливинилхлорида да би фасади дали боју и штитили је од непогода.

Нарочито интересантну новину представља купатило. Оно је склопљено од поливинилхлорида (попрсканог полимеризацијом пенам због чврстине) и преноси се до одређеног места потпуно склопљено. Међутим, можда је најнеобичније то што је инсталација за топлу и хладну воду израђена потпуно од пластичне масе, полипропилена. Ово може да представља значајан подухват јер досад се ниједан пластични материјал није показао погодним за врућу и врло хладну воду.

АКИТА ПСИ И ЈАПАНСКЕ АНТИЛОПЕ ПРОГЛАШЕНИ СУ ЗА НАЦИОНАЛНО ВЛАГО. ЗБОГ ХРАВОСТИ И НЕУСТРАШИВОСТИ АКИТЕ СУ ОДЛИЧНИ ЧУВАРИ

Неколико врста домаћих паса познатих као „Canis familiaris var Japonicus“ нађено је у Јапану. О њиховом пореклу се мало зна, али се може рећи да су их пре много векова са азијског континента пренели емигранти. Временом, пас се потпуно аклиматизовао и ту развио своје садашње специфичности.

Најрепрезентативнији јапански пас акита приказан је на поштанским маркама од 2 јена. Име је добио по истоименој области на северу Хоушуа, где се углавном ова врста и множи. Просечна висина мужјака, од земље, је 63 до 70 см а тежина се креће од 40 до 48 килограма. Женке су нешто ситније. За овог пса је најкарактеристичније што има јаку структуру костију, истакнуте уши и дебео реп. Каже се да је то најоданија врста паса у Јапану и о њиховој верности господару и пријатељима постоје многе приче. Због своје храбрости и неустрашивости одлични су чувари.

АКИТА ПСИ И ЈАПАНСКЕ АНТИЛОПЕ НА ПОШТАНСКИМ МАРКАМА

На жалост, данас у Јапану постоји мали број чисто крвних акита паса. Да би их заштитило од изумирања, министарство културе их је прогласило за скупочену природну заоставштину. У Сједињеним Државама и Великој Британији кинолошка друштва су 1954. године признала „статус акита“ и учинила га познатим у многим земљама.

Марке су издате августа 1954. године и на њима је овај пас тамносиве боје и величине 21x25 мм.

Јапанска антилопа води порекло од козе и овце, а нађена је у Хоушу, Шикоку и Кјушју, планинским пределима од 1.000 до 2.000 м надморске висине. Мало већа од својих предака она има црвенкастосмеђу боју длаке са тамним мрљама, која се преко зи-

ме мења у плавобелу. Рогови су јој дугачки 15 см и служе за борбу против природних непријатеља.

Јапанска антилопа се убрља у врсту са најиздржљивијим ногама: способна је да се попне на врлетне планине и да прескочи са литице на литицу велику раздаљину. Биљождер је. Живи углавном дубоко у планинама. Међутим, сваке године у октобру, када им је доба парења, скупљају се у крда. Млади долазе на свет априла и маја следеће године. Веома плашљива, јапанска антилопа је неухватљива па је научницима тешко да створе потпуно слику о њој и њеним навикама.

У Јапану је забрањен лов на ове антилопе или ма какво њихово уништавање. Министарство за културу их је прогласило као скупочену природну заоставштину. У Јапану их има сада свега око две хиљаде.

Поштанске марке од 8 јена издате су 1. августа 1952. године и на њима су ове антилопе светложуте боје. Марке су величине 21x25 мм.

»Двокоморни систем«

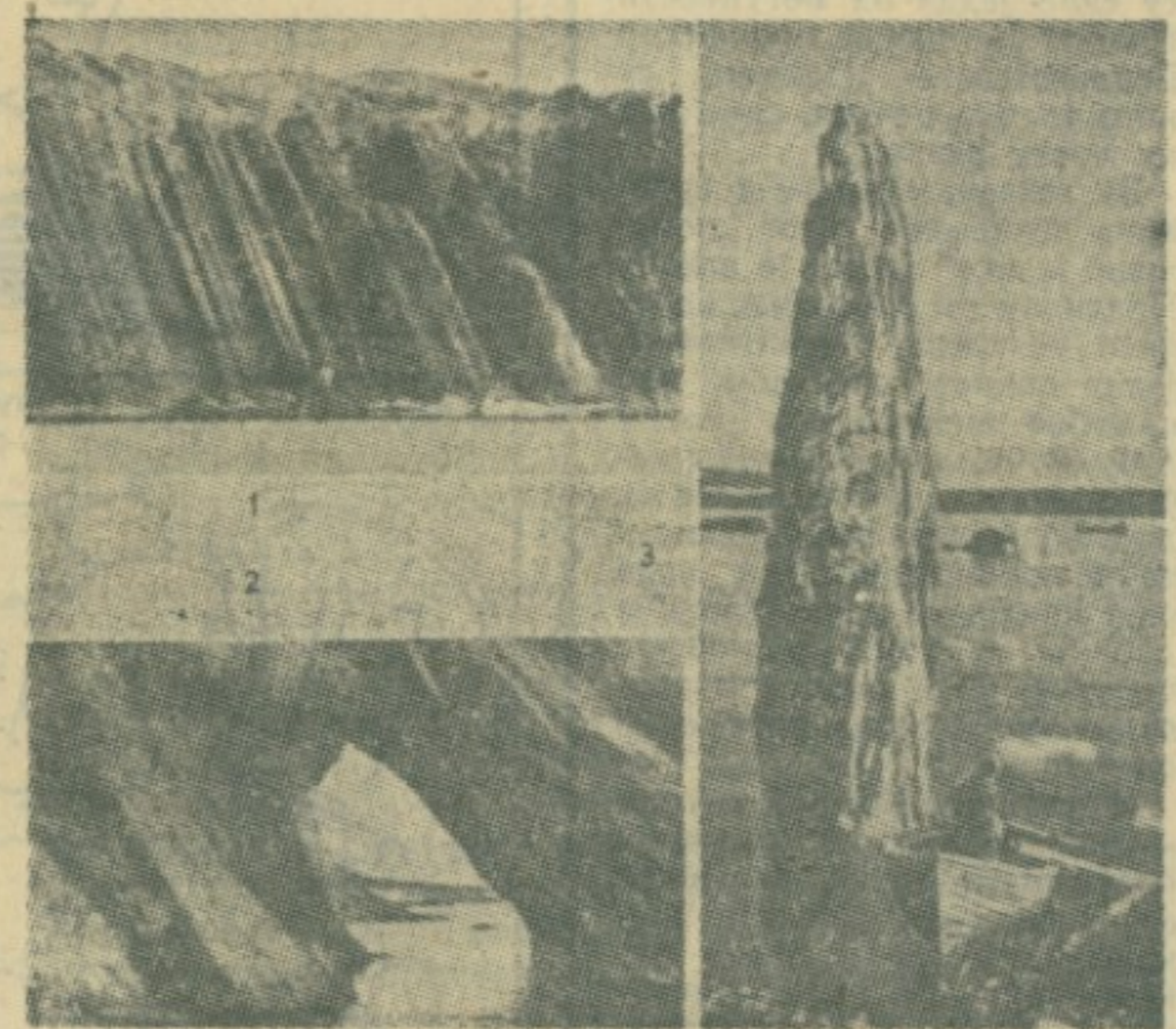
Кад прсне гума на точковима аутомобила за време војне путово брзином често се не може избећи несрећа. Али кола почну да клизе и кад је гума мање оштећена. Ако возач то одмах не примети квар постаје све већи а с њим и опасност. У оваквим случајевима помаже, у Америци пронађени, „двокоморни систем“: чим из спољне коморе изиђе ваздух, унутрашња се аутоматски напуни и гума не прска. Возило се трезнито „затвора“ тек толико да упозори возача. Са резервном комором возило може да иде нормалном брзином још преко 150 километара или до најближег „ауто-сервиса“.

Море — скулптор обала

Многе хиљаде километара протежу се обале Северног леденог океана. На приложеним снимцима приказане су три врсте обала на Северном острву Нове земље.

Лепе и фантастичне лити-

це пробијају те камене горостазе и стварају пећине, тунеле или лукове (снимак 2). Ево и кекура-стена које штрче из воде или се дижу на обали. Ови купасте камени моноли-

це подсећају на црноске камене кулисе (снимак 1). Временом, бесни морски таласи

ти сведоци су неравномерне борбе копна и океана (снимак 3).

НОВОГОДИШЊА

Биоскоп — телевизија

Недавно је у Милану одржан састанак Међународне организације кинематографске индустрије. Учествовали су сем произвођача филмова и дистрибутери који размишљају и продају филмове по свету.

Констатовано је да интересовање за филм опада, јер му много конкурише телевизија. Број посетилаца филмских представа нагло опада у земљама где грађани имају велики број телевизора. У Француској је од четири милијарде и 120 милиона посетилаца у 1955. години остало до прошле године две милијарде и 740 милиона. Слично је и у Великој Британији, САД и Западној Немачкој.

Срећни без биоскопа и неона

Енглеска породица Бенкрофт живи већ шест месеци на острвцу Фер које се налази између Оркнејских и Шетландских острва. На томе острву, удаљеном од Лондона 1500 километара, нема биоскопа, телевизијских пријемника, аутомобила, болнице, лекара, аеродрома, па чак ни редовне паробродске везе. И поред тога породица Бенкрофт, која се састоји од тридесет седамгодишњег Едварда, бившег државног службеника, његове три године млађе жене Мадлене и њихово петоро деце, живи срећно на острву.

Бенкрофтови су до пре пола године становали у удобној засебној кући у Витстелбу, у профорији Кент. Једног дана, како данас кажу, било им је доста „неонске цивилизације, лудог градског живота и његовог лакотног сјаја“. И када се у једном листу појавио оглас о давању у најам једног малог имања на исто тако малом острву, они су обурљиво зграбили ту прилику, напустили своју вилу и населили се у једноставној сеоској кући. После шест месеци живота на острву Бенкрофтови изјављују: „Срећни смо, овде смо нашли оно што смо тражили“.

Договор преко радио-пријемника

Шефу једне велике робне куће у Америци паво је у очи човек који је разгледајући робу на тезгама стално нешто говорио у мали радио-пријемник. Пришао је муштерији и замолио га да му објасни шта то треба да значи. — О, ништа нарочито, — одговорио је овај. — Разговарам са мојом женом. Она је болесна и ја сам дошао да пазарим уместо ње. Пошто она боље познаје тржиште саопштавам јој цене и она ми даје упутства.

ЛЕТОПИС ТУГЕ И НЕВОЉЕ.

Као и сви југословенски народи тако су и Словенци под туђином проводили тешке дане. Кметови на земљи туђинских великана били су изложени не само њиховој самовољи већ и препуштени свим невољама због не милосрдне природе. Против ње није било никакве одбране, а против феудалне господаре дизани су устанци, нарочито чести у XVI веку. „Убога гмајна“, сељачка сиротиња, дизала се на буну, а њој су се придруживали рудари и радници из фужина (топионица и ковачница).

Положај словеначких сељака нарочито је погоршан у XIV веку. Феудални господар је изискивао све више, захтевао да се поново врше и старе већ давно заборављене услуге.

Један летопис, састављен додуше тек у XVII веку, говори о низу невоља, непогода и необичним појавама „које су знак прста божјег“, а оне су током векова биле саставни део живота словеначких сељака.

Летопис почиње са 1335. године када се „велика војска скакаваца, која је долетела са истока, у црном густом облаку што је замрачило сунчев сјај, спустила на све земље где станују словеначки сељаци“. Најпре су долетели ројеви претходника, а потом „највеће зло које је дотда свет видео“. „И прожреша скакавци све што се зеленило на земљи, лишће и траву, плодове земаљске, све сем винограда које су, зачудо, поштедели“. Четири године редом скакавци су пустошили њиве и воћњаке и тек 1338. је њихова најезда нешто јенјала, јер најбошће силна јата рода, јастребова, врана и сврака који их немилосрдно уништаваху. Потом је пао и велики снег, те „тако бар за ову годину кобилицама (скакавцима) беше крај“.

Међутим, већ идуће године скакавци се поново појавише, али не као једино зло: била је то пета година глади и много болештина од којих није било лека. Сељаци су напустили земљу, бежали од својих господара и „давали се у војске италијанске и немачке, па још и даље“. Земљотрес је 1340. уништио велик број сеоских и градских насеља. „Сад већ хлеба није било нигде и куќава велика прекри земљу Крањску“.

Потом настаде и велика скупоћа, тако да није било „довољно дати ни два вола, ко

их је имао, за један стар жита“.

Народ је мислио да град који је падао у летњим месецима праве саме вештице. Зато, кад би се појавио градоносни облак, звонили су у сва звона да би „истерали вештицу и њавола из њега“, а свештеник је излазио испред црквених врата, или одлазио на гробље, да својим молитвама учини што звона нису успела. Деша вало се да гром удари баш у свештеника и да га спали. „То је, каже се на једном месту у овом летопису, нечастиви дошао по свог друга који се крио у црквеним хаљинама“.

Али и поред свих животних невоља словеначки сељаци су доживљавали дубоку старост. Често се помињу сто годишњаки, „људи старци“, а 1444. године у Медводама на Сави умро је Петар Лабин „коме је писано 137 година“. Народ се „дечно“ мољтавама и бајањем, али и природним лековима. На гласу су били словеначки видари, а нарочито „рано-целиници“ (ранарници) који су умели да „окрпе“ не само врло тешку рану већ и да „слепе“ преломљене ноге и руке чврсто их облажујући мешом смоле и лековитог корења.

Један запис, додуше унет много касније, каже: „Лета господњег 1388. (1) Хрват име ном Мило Кобиловић жртвовао је свој живот за све хришћанство и посебно за добро свога господара и деспота кад је турског трконога Амурата пробо кољем. Човек би готово помислио да се душа Сневолина удахнула у храброг Хрвата. Али овај потоњи беше већи од оног римског, јер се домогао циља, а за своје дело награђен је јуначком смрћу; Турци су га разнели на комаде“.

У овом запису је значајно то што је глас о Милошу Обилићу допро и на наш крајњи запад и што се његово дело с поносом помињало и међу словеначким сељацима, у време када су и они, поред свих својих невоља, осетили и турску најезду у својим крајевима. „Са скакавцима који нам оголише земљу, с кугом која нам помори народ, дођоше и Турци који одвелоше силно робље и све олљачкаше што нам остаде“. А 1429, 1431. и даље „убијали су старо и младо, мушко и женско, похарајући све цркве и отели све наше благо“.

За то време „господин Гашпар Ламберг приређивао је

СКАКАВЦИ, ОСМАНЛИЈЕ, КУГА И ГЛАД ПУСТОШИЛИ СУ СЛОВЕНАЧКЕ ПОКРАЈИНЕ. ГЛАДНИ СЕЉАЦИ ДИЖУ ЈЕДАН УСТАНАК ЗА ДРУГИМ.

витешке турнире“ и седамдесет и пет пута у њима учествовао. Био је пријатељ немачког цара и римског краља Максимилијана, „последњег средњовековног витеза“, који се, наравно, није супротставио турским нападима. А они су били све чешићи: 1471, 1472. (у-таборили су се пред Љубљаном), 1473. (на препад су заузели Целовец, похарају Корушку и одвели силно робље).

Поред првих Турака, 1474. године „пусти се на наше земље поново огромна војска

травних и житних Турака, скакаваца, која није косила људе већ драгоцено жито и све друге плодове мајке наше хранитељице“.

Поједини крајеви су опустошени. Народ из турског ропства нико није имао да откупи, али зато је за господу племиће даван висок откуп, и до четири хиљаде златника. То су опет морали, у ствари, да прикупе словеначки сељаци-кметови, јер је њихов рад био за господу једини извор прихода.

„Одмах у почетку 1516. године и само небо предсказивало је велике и судбоносне догађаје“ — пише у летопису. „Дана 10. Фебруара над крањском земљом указао се три сунца, у три боје, и поред њих огњене војске које су се међусобно бориле“.

Те године избила је велика сељачка буна која је обухватила готово све словеначке земље: Штајерску, Корушку и Крањску. Сами сељаци су тај устанак назвали „словеначки пут“ а настао је као последица неколико ранијих, мањих. Све до касно у јесен горели су властелински дворови „као буктиње адамске освете“, што значи: прастарог гнева потлачених сељака. Наоружани лучковима и стрелама, мачевима, вилама и рогуљама, секирама и млатицима, сељаци су се у последњем отпору утаборили код Брежњана, да ту, у одлучној бици, дочекају господску војску.

„И бежу побеђени, јер су их растерали тешки оклопници, и мноштво згазили и побили. А оне што остојаше, вешаху дванаест по дванаест о дрвене, а друге спалише“.

„Године 1542. словеначке земље“ секоше два мача: мач куге и мач глади. Тек што се мало земља смирила, нападоше је поново скакавци невидљиве величине „и све поједоше, тако да на миље уокруг није било трага ни травчице, као да земља никад ничим није била засејана...“

Велика оскудица у храни и велика скупоћа трајали су годинама. То су „дрве године“ и летописца је забележио 1570: „почетком маја на миљу код Целовца, у пољу, најбоше мртву жену и поред ње два детета; млађе је лежало на прсима мртве мајке, а друго је бауљало око ње и јело траву као живинче... А у земљи је било много богатша, који су живели у изобиљу, али за бедни и гладни народ тису имали срца“.

Сељачка буна 1573. била је већа од свих ранијих, али и истога краја као и све до тадашње. То је она буна у којој су се под вођством Матије Гупца истовремено дигли словеначки и хрватски сељаци. Код Кришко је разбијена сељачка буна. „Велики део у бегу и прогону удавио се у Сави; неки утекоше у шуме, а оне што ухватише земаљска господара, бежаху мачем сасечени или натерани да се сами бацају низ стрме стене...“

„Пише се година 1573. Једна моја земљо словеначка, кад ће се и над тобом прострети милост правде и минара...“

РИБОЛОВ У СВЕТУ

Од почетка осамнаестог века (1703) одређују се рејони за риболов и утврђују зоне појединих држава да би се избегли сукоби ако поједини страни рибари зађу у туђе територијалне воде. Границе су различите и много варирају: за Канаду важи 12 миља од обале, за Мексико 9 миља, а неке државе Јужне Америке полажу право и до 200 миља. Почетком овог столећа укупан улов морске рибе у свету износио је 4,4 милиона тона а у прошлој години је десет

пута повећан (45 милиона тона). Предвиђа се да ће се до 1970. године повећати на 61 милион тона.

Јапан је први у свету по улову рибе. Од укупног светског улова у 1962. години на Јапан отпада 7,5 милиона тона (око 15 одсто). На друго место долази Перу са 5,8 милиона тона, па затим Кина (5,6 милиона), Совјетски Савез (3,8), Норвешка (1,6), Канада (1,2), а Шпанија, Индија и Велика Британија нешто више од једног милиона тона.

На све остале државе, међу којима су Шведска, Данска, САД и Француска, отпада око 14 милиона тона уловљене рибе.

Руси и Јапанац су најбоље опремљени у погледу броја дова, машина и алата нарочито за конзервирање рибе на самим бродовима.

Под уловом рибе подразумевају се и остале морске животиње које се једу: ракови, острге, морске звезде и друго. Поједине зоне обилују извесним врстама риба као што су туњевина и моруна. У северним водама највише има харинги а на северној обали Француске јастога и каменца.

Око пет милиона лица бави се комерцијалним риболовом. У САД је око пола милиона лица запослено риболовом, продајом рибе и конзервацијом. Највећи број професионалних рибара имају Јапан и СССР.

На последњем конгресу за рибарство, одржаном у Лондону под окриљем Уједињених нација, било је 600 делегата из 50 земаља заинтересованих за ову привредну грану.

Потрошња рибе највећа је у Јапану, Еквадору, Перуу, Канади и Норвешкој. У САД је устаљена потрошња за последњих 30 година у износу од 5 кг по становнику. Риба успешно замењује месо јер има око 120 одсто протена.

ПРИЧА WALT DISNEY'S

МОЈА КАЦИЦА-ПРАСЕ ЈЕ ПРАЗНА... АЛИ ЗА ЗНАМ ТРИ ЖИВА ПРАСЕТА И ТЕ КАКО ПУНА!

ОХ! ОВО ЈЕ БИТИ НОВА ГОДИНА ПОМИРЕЊА!

ТАТИЦЕ!

ПОПРАВЉАМ? ВЕК САМ СЕ ПОПРАВЉАМ!

ЕВО, ИДЕМ ДА ОДНЕСЕМ ПРАСИЦИМА ОВЕ ЗВОНЧИЦЕ ДА И ЊИМА УКРАСЕ СВОЈУ ЈЕЛКУ!

КО СЕ ВОЈИ ВУКА ДОШ ТРИ ЗА ГРОШ...

УМКНИТЕ, БРАКО!

ДОСТА ЈЕ СВРКЕ! ПОМОЗИТЕ МИ! ПОРЕД ТОГА...

... ВУК ЈЕ НА БРАТИМА!

КО СЕ ВОЈИ...

КУЦ! КУЦ!

капешанова кћи

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

СВЕ ИХ ОБЕСИТЕ!
СВЕ, СЕМ КАПЕТА-
НОВЕ КЋЕРИ!

ХВАЛА НЕБЕСИ-
МА! ХУСАРИ!

ЗА ТРЕН ОКА ХУСАРИ СУ
ОТЕРАЛИ ПОВУЊЕНИКЕ!

ЗАХВАЛУ-
ЈУКИ ТВОМ
ХРАБРОМ
СЛУЖИ СТИГ-
ЛИ СМО НА
ВРЕМЕ!

ТО ЈЕ ШВАБ
РИЦ... ОФИ-
ЦИР-ИЗ-
ДАЈНИК!

ПРЕВИЈТЕ ГА! ТО ЈЕ
ЗЛОЧИНАЦ КОЈИ
ТРЕБА ДА БУДЕ
ИЗВЕДЕН
ПРЕД РАТНИ
СУД!

ПЕТРОВИ РОДИТЕЉИ НИКАД НИСУ БИЛИ
ДРАВИ ГОСПОДАРИ СЕЉАЦИ КОЈИ СУ БИ-
ЛИ ПРИСТАЛИ УЗ САМОЗВАНЦА, ЗАТРАЖИ-
ЛИ СУ ОПРОШТАЈ...

ДА, ТАКО ЈЕ ТО!
ПРВО ДИЖУ БУЊУ, А
ОНДА ТРАЖЕ ОПРОШТАЈ!
ДОБРО, ОПРОСТИКУ
ВАМ... ЗАТО ШТО САМ
СРЕЋАН... ВРАТИО
МИ СЕ СИН, ПЕ-
ТАР АНДРЕЈИКИ!

ОВАЈ НЕСРЕЊНИ РАТ ЈОШ НИЈЕ ЗАВРШЕН,
ЉУБАВИ МОЖА! СВЕ ДОК САМОЗВАНЦИВЕ БАН-
ДЕ СЕЈУ НЕМИР И ВРШЕ
ТЕРОР, МОРАМ ОСТАТИ
У ЦАРИЧИНОЈ
СЛУЖБИ!

ВРШИ СВОЈУ ДУЖ-
НОСТ, ПЕТРЕ
АНДРЕЈИКИ!
ЈА Њ ТЕ
ЧЕКАТИ!

АРХИВ ФОТОГРАФИЈА

у коме се налази
2,500.000 снимака

Прави музеј фотографија у коме је класирано, пописано и поређано са етикетама 2,500.000 фотографија са свих страна света — и то од првих дагеротипа до данашњих — има најстарија француска агенција за фотографску архиву коју воде Хелен и Жан-Роже Виоле.

У овој архиви се могу тражити и добити сви могући клишен: са сахране Виктора Игоа, моментат када Скот победа заставу на Јужном полу, Жорес како говори о миру, атентат у Сарајеву, храм у Ангкору, вавилонске ископине, велике светске катастрофе и шта још не!

Ова архива, вероватно једина оволика на свету, отворена је 1880. године. Тада је она требало само да послужи новинским илустраторима, да са ових позајмљених фотографија направе нове иртеже. Али, године 1900. дешава се нешто необично: у новинама се појављује први пут права фотографија. То је била реткост као што су данас реткост: фотографије у боји у новинама.

Садашњи власници ове архиве Хелен и Жан-Роже Виоле

ЖАН-РОЖЕ ВИОЛЕ

ЈЕДНО ОД ОДЕЉЕЊА АРХИВА

ле су преузели агенцију 1938. године и отада су је знатно обогатили купујући друге архиве.

— Сваке године — каже он — путујемо по свету бар шест месеци и напразно у најмању руку 10.000 нових фотографија. Недавно смо се вратили из Јапана и Индоне-

зије и биће нам потребно најмање три месеца да обележимо сваку фотографију и ставимо потпис испод ње.

— Веома су поносни због колекције Луиса Линиера коју су откупили од једног сваштара. Овај ју је већ пожутели и овлажену пронашао у неком париском полдруму.

ЧУДНОВАТО АЛИ ИСТИНИТО

Пуцаљке од трске спасле тврђаву

Пуцаљке од трске којима се деца данас играју стављајући у њих зрна пасу-

ља, нису нов изум. Помоћу сличних пуцаљки браниоци града Дурацо у јужној И-

талији спасли су 1108. године своју варош од крсташа који су били прокопали

тунел испод зидина. Мало је требало па да продру у сам град. Браниоци нису знали како да се одупру. Најзад је некоме пало на памет да прокопају сличан тунел изнад свога доњег тунела а као одбрамбено оружје употребе трске напуњене специјалном мешавином која се лако пали — нешто слично чувеној „грчкој ватри“. Одабрани су војници са јаким плућима и „наоружани“ тим цевима од трске. На дати знак они су запалили смесу у трски и почели снажно да дувају кроз рупе које су претходно пробушили између два канала. Пламен је одмах захватио дуге косе и браде крсташа и они су као пчеле почели да излећу из тунела. Више се нико од њих није усудио да вђе у тунел и тако је варош спасена.

САМО ЊИХ ДВОЈИЦА...

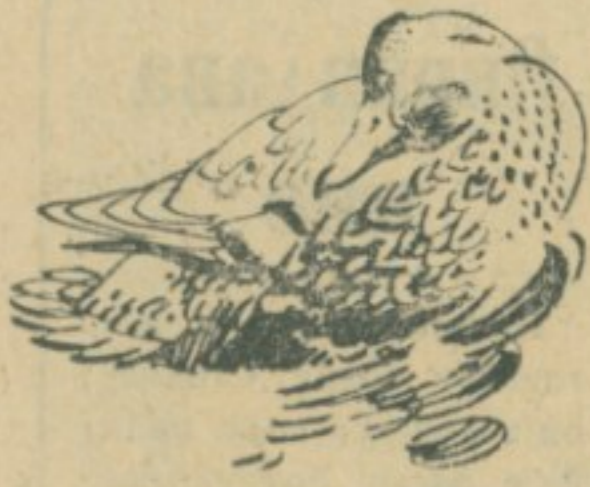
Друмско разбојништво у Енглеској водило је обично до — вешала. Али десило се да је један друмски разбојник стигао — и до највећег судског положаја у Енглеској — председника врховног суда. Џон Пофем завршио је колеџ у Оксфорду са највишим оценама и отишао у Лондон да студира права. Тамо се 1550. године оженио једном јако лепом младом девојком. Желео је да јој пружи што лепши живот али, разумо се, његова средства нису била довољна за то и он се решио да на други начин дође до новца. Организовао је једну банду и са њом почео да пљачка путнике у околини Лондона. У почетку је све ишло добро али кад је његова жена сазнала откуд му новац запретила му је или да напусти тај „посао“ или ће га оставити. Џон је морао да пристане на прво и тачно на петогодишњицу своје пљачкашке каријере — природно је гала забаву у свом стану и објавио својој банди да напу-

шта место шефа, јер је решио да настави студије.

— Права је завршио са одличним успехом и брзо напредовао у служби. У почетку је био адвокат, касније државни тужилац док на крају није постао председник врховног суда. За све време Џон је најрадије бранио или тужио лопове и друмске разбојнике. Он сам није крио да је некад и сам био то али како се покајао било му је све опростено. Једном је један члан његове бивше банде био изведен пред њега да му суди. Џон га је запитио шта је са осталим члановима и овај му је одговорио:

— Сви неваљалци су обешени, господару, сем вас и мене!

Мада је Џон био строг он обично није изрицао смртне пресуде, већ је разбојнике слао у Америку која је тек била почела да се насељава. Тако је настала Пофем колонија у Мејну, у Сједињеним Државама.

Мрави зевају кад се пробуде, а слоновии често сањају страшне снове. Човеколики мајмуни воле комфор

КАКО СПАВАЈУ

гао да изненади крдо на спавању и да му нанесе много зла. Међутим, највећи део потреба за сном слон може да задовољи дремајући у стојећем положају, а спава на земљи само од пола до четири часа у току дана и ноћи.

Животињама је сан потребан као и људима само оне не спавају тако удобно као ми. Многе птице, на пример,

вале на води. Галебови, такође, спавају на води мада се за њих тврди да могу и у лету да „одремају“, баш као и албатроси. Ипак, спавање на крилама не мож: у потпуности да задовољи потребу за сном и албатроси слећу на површину мора не само због хране, већ и да би спавали.

Зоолог Локали описао нам је „спаваће навике“ једног пара

савити младе гачице и испреплетати их тако да добију еластичну платформу. На ту платформу мајмуни најзад стављају лишће на коме ће као на душеку, удобно преспавати ноћ.

Орангутани обично праве себи постељу на врховима дрвећа. Насупрот горилима који спавају у „поподичној“ заједничкој постељи, орангутани воле посебне „кревете“. Орангутан ће најпре пронаћи велику и јаку рачву усред густог лишћа, а затим ће око раке оплести танке и савитљиве гранчице заједно с лишћем. Као и гориле, орангутан воли удобност и брижљиво ће се старати да одломљени, оштри крајеви гранчица дођу на спољњу страну његове зелене округле постеље чији је пречник 120 до 150 сантиметара, а дно равно и меко.

Многе животиње праве у сну покрете и испуштају гласове који указују на то да оне сањају, и то често страшне снове. Изгледа да слонове у сну муче ноћне море — судећи бар по томе што узнемирене трубе. Иначе слоновии гласно хрчу.

Чак и вредни мрави спавају. Познати енглески биолог Чулијен Хаксли овако описује спавање мрва: „Мрави избе-

ру као постељу неко удубљење у земљи и легну приљубивши ноге уз тело. При буђењу — после нека три часа одмора — они се на изврстан начин

понашају као и људи: истегну главу и свих шест ногу што могу више и њима тресу. Видице сасвим отворе што подсећа на наше зевање...“

Француски владар Луј XIV имао је једног сло на који пуних пет годи на није легао на земљу. Слон је спавао стојећи, ослањајући главу на кљове које је стављао у две рупе што их је тим истим кљовама ископао у каменом поду свог „дворишта“.

Слон Луја XIV сматран је за једно од чуда свог времена и представљао неискрпан извор за разне научне претпоставке. Могућно објашњење ове претпоставке било би: слон је спавао стојећи због тога што је био сам, што није било других слонове с којима би поделио дужност чувања страже. Наиме, како у слободи тако и у „ропству“, слоновии мужјаци држе стално стражу и док једни дремају стојећи, други се испруже по земљи и спавају.

У једном великом америчком циркусу у коме је било 35 слонове — мужјака, пет их је увек било на стражи а остали су спавали. У размацима од по пола часа два од пет „стражара“ спустили би се на земљу да одспавају а њихово место сместа су заузимао друга два. То је веома мудра мера предострожности јер се иначе слоновии тешко дижу из лежећег положаја и да нема стражара који би их на време пробудили, непријатељ би мо

спавају на ногама. Јесте ли се икад запитали како уснула птица не падне с гране. Одговор је: оне не могу да падну. Птице имају на свакој ножи по једну дугачку тетиву везану за жиле које покрећу „прсте“. Тетива, дугачка готово као читава нога, другим својим крајем везана је за бутчи мишић. Кад птица „седне“ на грану, колена и чланак кој се савију и затегну тетиву која, пак, згрчи посте и просто их склопи око гране. Овај механизам толико је ефикасан да птице које учину у сну људи често нађу у истом положају у коме су заспале.

Оригиналан начин спавања има једна врста јужноамеричког папагаја названог „слепи миш“. Овај папагај спава с главом надолу држећи се само једном ногом за грану.

Многе водене птице спавају на води. Забележени су многи случајеви да је у току ноћи лед „заробио“ лабудове или дивље гуске док су спа-

фока које је он посматрао у једном акваријуму у Немачкој. Фоке су полако тониле према дну базена дубоком 180 сантиметара. Женка је затворила очи и чврсто заспала. Тада се мужјак подигао на површину и почео да дрема. За творених очију он је после извесног времена стао полако поново да тоне. Међутим, готово истовремено женка је, једва приметним покретима репа и предњих пераја, почела да се диже према површини. Тако су обе фоке одспавале око пола часа наизменично се спуштајући на дно и испливавајући на површину.

Само човеколики мајмуни траже комфор за спавање и троше прилично времена на припремање „постеље“.

Гориле је уложила много труда да би припремила себи постељу од гранчица и лишћа. Пре но што се спусти ноћ породица гориле потражиће у шуми место где има довољно лијана и пузавица. Тада ће

ПРАШИНА КОЈА СЕ ЧУЈЕ

Звук који стварају честице прашине путујући кроз ваздух може се чути помоћу једног инструмента што су га конструисали научни сарадници института за технологију у Чикагу. Поленов прах траве оштриш ствара звук који подсећа на гужвање папира. Атмосферска прашина ствара још јачу „буку“.

Инструмент ће бити употребљен за мерење честица сличних прашини у иначе извајредно чистим „белим собама“ у индустрији где се монтирају делови електричних апарата и уређаја. Чак и честице прашине сувише мале да би се могле видети голим

оком могу да изазову квар на оваквим апаратима. Исто тако, код неких процеса у изради фотографија када се снимци смањују до крајњих димензија а затим опет увеличавају, најмања честица прашине може да „блокира“ читаве делове једног снимка. Герхард Лангер, хемичар овог института, објаснио је принцип на коме је конструисан „апарат за слушање прашине“. У апарату се налази електрична пумпа која огромном брзином тера ваздушну струју кроз чарочиту препреку у једној стакленој цеви. Један микрофон спојен са цеву „хвата“ звук и чини га чујним.

ПЕПЕЉУГА

Сви смо одрасли уз приче о Црвенкапи, Успаваној лепотици, Пепељуги, Палачињи и другима, а оне су написане давно, још у 17. веку када су људи носили власује са безброј коврица и локини као и њихов писац Шарл Перо (1628—1703).

Иако је писао поеме, песме, приче, због чега је изабран и за члана Француске академије, он је остао познатији по својим причама за децу од којих су свакако најлепше Црвенкапа и Пепељуга.

Прича о маћехи и сиротој пасторки, љупкој толико да је очарала и принца, „Пепељуга или стаклена ципелица“, инспирисала је и многе композиторе. Прво је приказана у Паризу као опера 1759. године на музику француског композитора Ларијета. Од девет досад познатих опера написаних према овој причи, истичу се, бар према имену композитора, четири: Ђоакино Росинија која је изведена у Риму 1818. године, Жила Маснеа у Паризу 1889, Волф-Ферарија у Венецији

1900, и Бориса Асафјева у Петрограду 1906. године. Као балет Пепељуга је изведена први пут 1822. на музику једног Шпанца: Фернандо Сора. Од пет балета на ову тему најпознатији је руског композитора Сергеја Прокофијева приказан први пут у великом театру у Москви 1945. године. Улогу Пепељуге на ову музику играју најпознатије балерине на свим позорницама света. Ове сезоне балет Пепељуга пријазује се у Народном позоришту у Београду.

БРАВО

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА
ЦРТА Н. КРУЉЕВИК

ТАЈНА

»Д«

ДВЕСТА ХИЉАДА ВОЈНИКА ЗНАЛО ЈЕ ТАЈНУ „Д“. ЦЕЛОКУПНА БРИТАНСКА КОНТРАШПИЈУНАЖА НА НОГАМА, НЕМАЧКИ ШПИЈУНИ НА НИШАНУ. ШИФРА „БИГОТ“ ОТВАРА ТАЈНУ ОВЕРЛОРД.

Зграда на Вест Енду у Лондону била је изграђена у стилу рококо. Иза прозора застртих дебелим завесама даноноћно се радило у канцеларијама под јаким млазевима светлости. Зидови салона били су прекривени строго поверљивим картама да којима је детаљно уртан инвазиони план „ОВЕРЛОРД“. Дебеле црвене линије означавале су шифру ОМАХА — амерички инвазиони сектор на обали Нормандије и УТАХ — британски инвазиони сектор на француској обали. Разрађен је и распоред 200.000 англо-америчких војника који треба да учествују у инвазији. На насловном делу карте стајало је: Велика тајна „Д“ — 5. јун 1944. године. Тога дана је требало да се крене преко Ламанша на немачке дивизије дуж обала Нормандије.

То су биле највеће тајне. „За њих би непријатељ дао читаве дивизије да их сазна“ — рекао је генерал Омар Бредли. У левом углу салона налазили су се агенти британске војне контраобавештајне службе и будно мотрили на ликове неколико највиших савезничких генерала који су овде имали приступ.

Пред салом је само реда ради стајао војни полицајац, а и њега је контролисало десетак агената контрашпијунаже. Само са пропусницом на којој је било утиснуто „БИГОТ“ могла се погледати ова карта и тајна „Д“. Сваких шест часова издавана је пропусница друге боје. Готово ни теоријски није постојала могућност да немачка шпијунажа дође допре.

Тајна „Д“ била је највише чувана у току прошлог рата. У свим командама-учесницима инвазије, било је агената контрашпијунаже. Ноћу, када се мислило да је све мирно и да се не ради, агенти су детаљно прегледали писаче столове, испитивали специјалним апаратима исправност сефова и трагали за учиниоцима и најмањег прекршаја.

Крајем априла 1944. године, док је план ОВЕРЛОРД био још разрађиван, десно се највећи инцидент око тајне „Д“. Генерал Едвин Сиберт дошао је на Брајанстон сквер генералу Бредлију и испрчао му како је прошле вечери отишао у хотел „Клерис“ да вечера са једним америчким генералом и групом савезничких официра, који су радили такође на планирању инвазије. Амерички генерал се похвалио на своје тешкоће око снабдевања инвазионих снага и изнео да неколико критичких артикала неће стићи из Америке у Енглеску све до сле инвазије. „А инвазија би — додао је — имала да буде пре 15. јуна“.

Бредли је одмах о овоме известио Ајзенхауера и истог часа је отворена истрага. За свега 24 сата генерал је из Енглеске повучен у Америку и то деградиран у чин пуковника. Цео случај је деловао као гром. Агенти контрашпијунаже су одмах посетили све пријатеље премештеног генерала и строго захтевали од њих да забораве све што су чули од генерала.

Трећег јуна, 200.000 војника било је укрцано у 3.200 бродова. Бриџ Левис, потпуковник и ађутант генерала Бредлија, морао је и даље да посећује ноћне локале у Лондону, јер би његов нестанак привукао пажњу немачке агентурне службе. У Лондону је тада било агената Абвера и Гестапоа и неколицини је чак дискретно било дозвољено да раде, наравно под присмотром, да би слали у Берлин исфабриковане и погрешне извештаје које су им Бриџ тајно давао „новинарима“ давали. А те интервјуисане особе су опет биле британски агенти контрашпијунаже у униформама генерала и других личности. Остали агенти немачке обавештајне службе, увек на нишану револверских цеви британских контраобавештајца, нису могли да се пробију кроз мрежу безбедности којом је била опасана цела Енглеска у пролеће 1944. године. Уколико се тајна „Д“ приближавала почетку инвазије, мрежа безбедности се стезала и целокупна агентурна служба британске контрашпијунаже налазила се на ногама без предах.

Кад је Бредлијева команда кренула из Бристола за Плимут, други ађутант Хансен понео је у једној алуминијумској футроли поверљиву карту „Д“. Његова кола је пратило десет аутомобила са британским агентима.

Погоршано време над Ламаншом кидало је живце и командантима и агентурној служби, која је, без смене, држала на оку све и свакога: и војску и грађане и све сумњи ве који су мирисали на немачке обавештајце.

Неколико дана раније била је изведена на обали једна мања вежба плана УТАХ да би се завакао непријатељ. А-

ли брзи немачки борбени чамци упали су међу бродове и потопили два савезничка брода за искрцавање тенкова. Те ноћи изгубило је животе преко 700 савезничких бораца и официра а катастрофа је морала да остане највећа тајна: ни команданти армијских група нису за ово смели да сазнају. И сам генерал Бредли, који је командовао инвазионим снагама, дознао је за ово тек 1949. године.

Губици су били већи него на дан „Д“ када је извршена инвазија на сектору УТАХ. Тако је контрашпијунажа имала на врату и ову тајну — да губици не би поколебали инвазионе снаге. Драма је до стигла врхунац кад се поставило питање: да ли су Немци заробили неког војника. Онда би инвазија повукла огромне жртве.

Целокупан план ОВЕРЛОРД је ступио на снагу. Само се чекала одлука Ајзенхауера. Ујутру, 4. јуна, адмирал Керк је послао Бредлију радиограм на коме је стајало: „ХОРНИПЕ“ — што је значило: „Одложено за 24 часа“.

Трети дан је још чувати тајну, како је знало 200.000 војника, а сваки сат је могао да буде катастрофалан. По цену крајње напетости тајна је чувана. Сви су били одсечени од света а трупе су тешко подносиле живот у бродовима.

Позадинска армија за снабдевање инвазионих трупа бро-

јала је 54.000 људи што је за контраобавештајну службу био посебан напор. Сви су били ограђени бодљикавом жицом. Цивилни саобраћај до обалског простора био је обустављен. Постављене су хиљаде контролних станица, а у приобалском појасу 2.000 агената британске контрашпијунаже држало је оружје на готово против евентуалних немачких агената-падобранаца. Нико није могао да се пробије до инвазионих снага и никакве пропуснице нису важиле.

Сутрадан, 5. јуна у 4 часа ујутру, Ајзенхауер је поново погледао метеоролошки извештај у Портсмуту. Курир са командног брода „Ачернара“ донео је телепринтерско саопштење: „Дан „Д“ остаје као што је утврђено, уторак 6. јун“.

Шестог јуна ујутру над Ламаншом је беснела олуја. Немачка авијација није летела нити су бродови пловили.

У 5,50 часова са хиљаду савезничких бродова отворена је страховита артиљеријска ватра која је засула обале Нормандије. Хиљаде авиона

супреступно сипали бомбе по положајима немачких оклопних дивизија које су чувале утврђену обалу. Само у првим часовима инвазије сручено је 13.000 бомби из 1.300 тешких бомбардера који су непрекидно још пристизали.

У 6,45 часова савезнички војници су ступили на обалу потискујући немачке дивизије. Британска контрашпијунажа је коначно одахнула и почела да повлачи своје агенте.

Преко акредитованих новинара при инвазионом штабу, генерал Бредли је послао Америци обавештење: „Захваљујући чувању војне тајне, приликом инвазије и десет дана на страховитих борби, изгубили смо 15.000 бораца“. То је за 30.000 мање него што је план ОВЕРЛОРД предвиђао.

Касније је било утврђено да Немци нису ништа знали о инвазији, све док их топови са савезничких бродова нису пробудили.

Оправдава име

Вилијем Рид из енглеског града Стокбрија има пса који, мада није расан, потпуно оправдава име које му је његов господар дао. Како Вилијем Рид тврди, он је до сада три пута продавао свог пса и овај му се три пута враћао. Верни пас одазива се на име „Бумеранг“.

КОЈИ СЕВАСТОПОЉ?

Адреса на писму била је кратка: „Мистер Њумен, Севастопољ.“ Писмо је лутало три седмице мада онај кога је упутио живи свега 200 километара далеко од адресанта.

Најпре је писмо било послано преко океана, у Севастопољ који се налази у америчкој савезној држави Калифорнији. Отуда су га послали у Севастопољ у Совјетском Савезу. Тамошњи отпремници поште послали су га тамо куда је заправо и било упућено: у градни Севастопољ у енглеској грофовији Велсу.

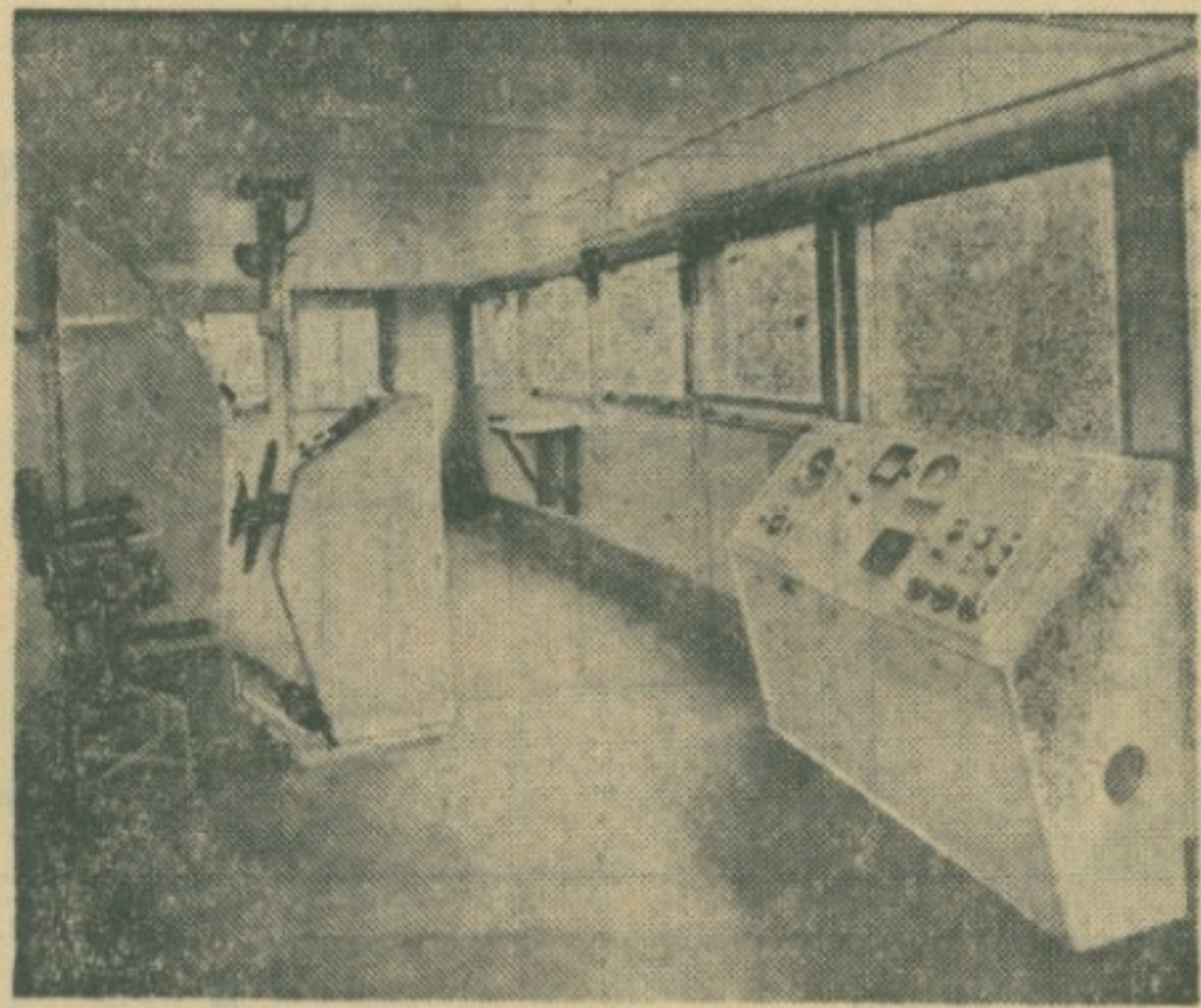
ЧУДАН ЗАКОН

У англосаксонском закону од 1100. године налазила се и ова тачка: ако један човек падне са дрвета на другог човека и убије га — мора се извршити репресалија према закону: „око за око, зуб за зуб“, тј. најближи сродник убијеног може се попети на дрво и скакати на убицу све док овај не умре. Али закон није предвидео шта ће се догодити ако случајно човек који скочи са дрвета погине.

У 18. веку десило се таква ствар. Један дечак од 8 година брао је ђабуре, пао на другог дечака од 5 го-

дину и убио га. Родитељи нису хтели да приме никакву накнаду у новцу већ су тражили суђење. Судија је морао да примени стари закон који је још био на снази — пресудио је да брат убијеног дечака скаче са дрвета на дечака све док га не убије. Али судија је додао да суд не сноси никакву одговорност ако дечак скачући с дрвета, и сам погине или се повреди. Родитељи су одмах пристали на нагодбу јер нису смели да и другог сина жртвују. Убрзо после овог суђења тај закон је замењен новим, савременијим.

АУТОМАТСКИ КОРМИЛАР И ЗА МАЊЕ БРОДОВЕ

Векovima се већ магнетски компас употребљава за одређивање правца којим брод треба да плови — другим речима, као инструмент за управљање бродом на отвореном мору. Магнетски компас зависи од магнетског поља Земље и његова игла се окреће према магнетском полу. Међутим, магнетски и прави пол се не поклапају. Одступање се мења током времена. Постоји још једна тешкоћа ако је брод направљен од гвожђа: на магнетски компас утичу гвоздене и челичне масе.

Почетком 20. века пронађен је компас на зврк (жиро-компас). На њега не утиче земљин магнетизам и показује

је увек тачно прави север. Жиро-компас је електрични апарат и за њега се правац севера може електричним путем пренети до индикатора на разним местима у броду (компас-матрица, која се налази у труби брода и компаси понављачи или индикатори).

Пошто је одређен правац кретања брода, остаје да се обезбеди начин да брод, током пловидбе, одржава што тачније тај правац, или како се стручно каже — курс. Тај посао је поверен кормилару — човеку који на командном мосту стоји иза кормиларског точка. На великим бродовима кормило се покреће снагом специјалне машине, којом се

са командног моста управља хидрауличним или електричним преносом.

Значи, на мосту увек мора да стоји човек-кормилар. Треба да је направити аутоматски кормилар. Та направа је слична аутоматском пилоту на авионима. Апарат, такозвани аутоматски кормилар који почива на жиро-компасу одржава брод на унапред постављеном курсу. Како је жиро-компас врло скупа машина, само већи бродови имају рачуна да је употребљавају. Међутим, и капацитет мањих бродова би желели да се модернизују и да дођу до аутоматског кормилара.

Једна британска фабрика апарата ове врсте, почела је да израђује аутоматске кормиларе који раде помоћу обичног магнетског компаса. Слично жиро-компасу и овај магнетски компас може да шаље податке разним местима на броду, удаљеним од компаса-матрице. Овај магнетски компас једино, као и сваки магнетски компас, пати од свих грешака које прате земљин и бродски магнетизам. Ипак, овај инструмент омогућава и мањим бродовима да за мале паре дођу до аутоматског кормилара.

ЖУТЕ КАПЕ ШТИТЕ ДЕЦУ ОД САОБРАЋАЈА

У читавом Јапану је усвојен нов начин заштите школске деце од саобраћајних несрећа. На одласку и при повратку из школе сва деца носе упаљиво жуте капе које возачи морају да виде.

После добрих резултата постигнутих на пробама, организација позната као „Друштво жutih капа“ недавно је поклонила 95.000 жutih капа школској деци у Токију. Друштво су прошлог августа основали утицајни пословни људи у области Кансаи којој припадају градови Осака, Кобе и Киото. Ианос од 14.550.000 јена за ове капе сакупљен је међу члановима друштва и грађанима Токија. Планира се и штампање плаката са речима: „Жуте капе су знак — стоп“, што би овај покрет учинило још ефектнијим.

80 КИЛОМЕТАРА ИСТОРИЈСКИХ ПОДАТАКА

Европски студенти историје који проучавају прошлост Британије моћи ће у Државном архиву у Лондону да нађу у каталогу огромног историјског богатства многе податке који ће их интересовати и помоћи им у раду.

Архив је за време норманских краљева сматран као краљева имовина и смештан је у двору у коме је и краљ боравио.

У њему су документи цивилне, клерикалне и политичке историје Британије, почев од земљишних података из 1087. године до рада министарстава у 1960. Архив је смештен на полицама дугачким преко 80 км, а још маса докумената је у току проучавања и тек се разврстава.

Ту су и књиге са подацима од владавине краља Џона до

Џорџа III у којима се налазе „плате властеле, стрелача и војника“. Ту су и признанице на заложени краљевски налит за издржавање војске, нарочито под владавином Хенрија V, и списак војника који су учествовали у походу Аженкуру. Хрпе оригиналних тапција са потписима опата и игумана манастира доказују да су предали манастире Хенрију VIII.

Постоје и подаци из 1485. године са чувених суђења у „звезданој соби“, до њеног укидања за време Чарлса I. Може се наћи и материјал са суђења у Врховном суду Адмиралитета за време три столећа до 1834. године — за без број прича о пиратима и другим злочинима на отвореном мору. Ту су и платни спискови са бродова-из 1691, спискови посаде, тестаменти морнара и подаци о томе шта је урађено са приватном својном морнара погинулих за време ратова против Наполеона.

Многа документа говоре о одузимању имања ројалистима за време цивилног рата. Спискови бродова за транспорт осуђеника и људи осуђених на депортацију су из XVIII и XIX века. Има и детаљних података о армијама које су се бориле по целом свету и тачних описа појединих војника.

Најстарији

У малој перуанској покрајини Хуанко јапански археолози пронашли су један храм за који се претпоставља да је најстарији од досад откопаних. Све фигуре у њему су у седећем ставу и са прекрштеним рукама. Због је ово светиште названо „храм прекрштених руку“.

Школа за људе-жабе

Свршене ученике ове школе увек ћете препознати по одећи и опреми: гумено оде до, пераја и маске. Једина школа у Европи за људе-жабе налази се у Га-

рен-сир-Ерва, у Француској. У ову школу не долазе они који се у морске дубине спуштају као спортисти. С развојем подводне технологије, људи-жабе су све траженији. Њих можете наћи на дну мора кад треба водити какав потонули брод, у рекама и каналима како оправљају бране и докове оштећене неврећом или подводне аквадукте, нафтоводне или каблове.

Професионални човек-жаба, поред тога што мора да је изврстан пливач и ронилац, треба да зна многе занате. На пример: од њега се често тражи да под водом реже метале ручно или ацетиленском буктињом, да зида и бетонира.

И ОНИ СУ ПАТИЛИ ОД ЗУБНОГ КАМЕНЦА

На недавном конгресу аустријских зубних лекара у Бечу сазнало се, између осталог, да је шумски мајмун, који је пре неких 12 милиона година живео у долини Лавант патео од зубног каменца. То се закључује по једној готово сасвим очуваној вилици једне такве праисторијске животиње. Вилицу је у комаду угља нашао један дентиста из Критна. Она је најинтересантнији експонат на изложби приређеној у Бечу поводом овог конгреса.

Јесће ли већ чисти да...

... ацетил-салицилну киселину открио је 1853. године хемичар Герхарт и окарактери-

сао као „нов али некористан дериват“. У ствари то је био аспирин, који је као лек добио признање и почео да се производи тек 1917. године.

... жене владара у старом веку носиле су на глави златне дијадеме. Најстарију досад познату такву дијадему пронашао је 1928. године не енглески археолог

Вуни у гробу сумерске краљице Шубад, жене Мешкаламдага, једног од првих владара града Ура из доба од пре 5000 година.

... енглески фудбалски клуб „Честер“ уредно је на свом игралишту дечје јасле. Деца се ту играју под надзором стручне дадиље. За ту услугу родитељи, љубитељи фудбала, плаћају незнатно, а стално претплаћени брачни парови не плаћају ништа.

... стари Германи знали су за бутер али су га првобитно употреб-

љавали не за јело, већ за мазање коже и косе.

... најмање живо биће на свету је свакако ррло, вирус од једног хиљадитог милиметра.

... раније се мислило да постоји центар за сан у средњем делу мозга а сада је утврђено да постоји само центар за буђење. Када он функционише мање успешно или уопште не, онда настају сан.

... со су у Средњој Европи почели водити

из земље око 800 година пре наше ере.

... за Вилибалда Глука, композитора, причало се да је волео три ствари: злато, вино и славу. Прво му је давао могућности да набави оно друго, а одушевљење од другог стварало је услов да стекне и оно треће.

... данас у Паризу има само још осам фијакера, након што је 1900. године било 11000 и свега 3 такси-аутомобила. Први фијакер потиче из 1650. године.

... дужина муње износи 2 до 3 километра.

Али, познати су случајеви када је муња била дуга од 10 километара.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) река у Шпанији, 3) рибаља јаја, 9) помагач, судеонок, 10) женско име, 11) мрак, 12) узвик, 13) свежа, 15) першун, 16) посао, 18) врста коњског кретања, 20) ша нац, 22) град у Француској, 24) уметничка трупа, 26) целокупни, 27) место у Славонији, 29) ушптна заменица, 31) ста ројудејски цар, 33) грчко слово, 35) временско раздобље, 37) хемички знак за иридијум, 38) арабљански поглавица, 40) река у Словенији, 42) мали човек, 43) напад, 44) географски појам.

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14			15
16		17		18		19	
		20	21			22	23
	24				25		
26			27				28
		29	30			31	32
33	34		35		36		37
38		39			40	41	
42							
43							
							44

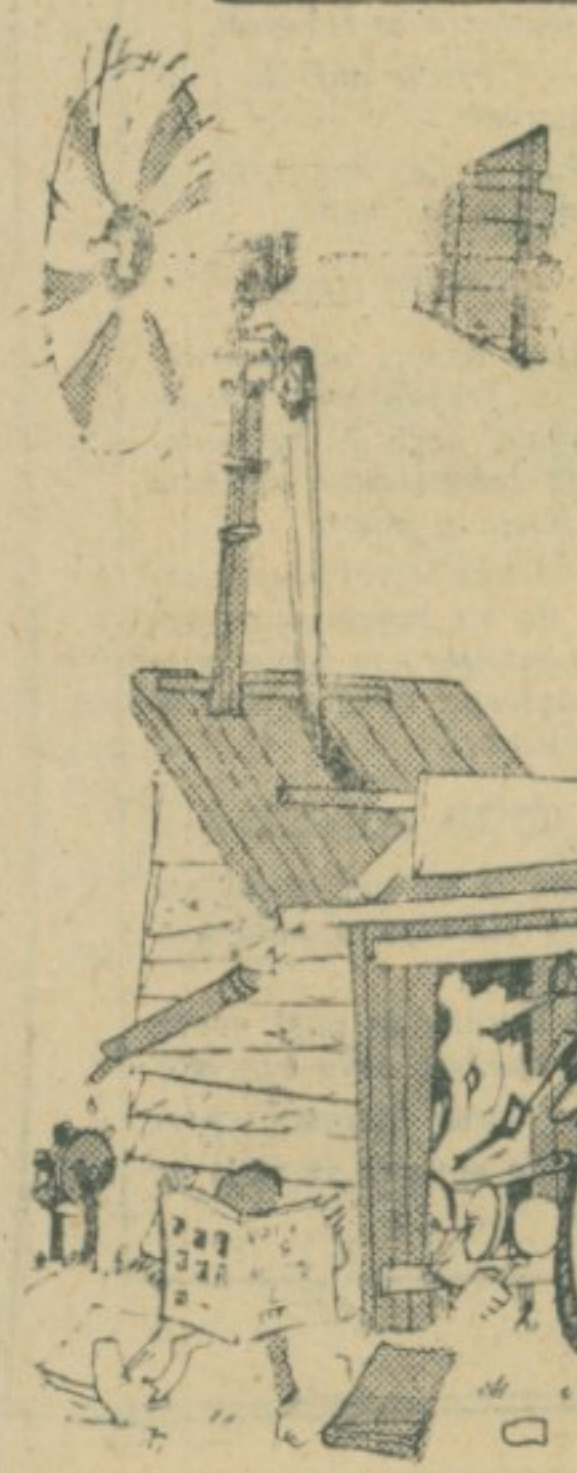
Усправно: 1) познати немачки хирург (1823—1908), 2) град у Бразилу, 3) индустријска област у Западној Европи, 4) патуња, мора, 5) ишче полуострво, 6) боја за косу, 7) слик, 8) град у УАР, 14) држава у Јужној Америци, 17) место у Далмацији, 19) врста хладног оружја, 21) кост (лат.), 23) два сугласника, 24) ономотопеја лавжа, 25) хемички знак за мезуријум, 28) река у Босни, 29) ланчара, 30) река на Кавказу, 32) индустријска биљка, 34) тин.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) газ, 4) кап, 7) олак, 9) Кола, 10) лама, 11) азот, 12) Босна, 14) „Култура“ 16) талир, 17) Ајк, 19) ал, 20) Наб, 22) во, 23) тек, 25) Жакар, 27) бакар, 29) Каран, 32) Ирак, 34) Дали, 36) радо, 37) Аден, 38) ему, 39) ада.

Усправно: 1) голф, 2) ала, 3) зумбул, 4) „Козара“, 5) ало, 6) Пата, 8) каолин, 9) кану, 13) стра жар, 14) Калеб, 15) ајвар, 16) тат, 18) кор, 21) балада, 24) какаду, 26) Канада, 28) како, 29) пире, 31) бина, 33) рам, 35) лед.

НАПРАВИ САМ

ХИЉАДУ И ЈЕДАН МОТОР

Мотор са камфором

ХИЉАДУ И ЈЕДАН МОТОР НАРАВНО ДА ТО НИЈЕ ТАЧАН БРОЈ, НЕГО СЕ ТО САМО ТАКО КАЖЕ, — АЛИ ДА ИМА ВЕЛИКИ БРОЈ РАЗЛИЧИТИХ МОТОРА КОЈИ МОГУ ДА СЕ ПОКРЕУ И КОЈИ ЗБОГ ТОГА НОСЕ ТАЈ НАЗИВ — ТО ЈЕ ИСТИНА.

ЕВО НЕКОЛИКО ПРИМЕРА КОЈЕ ЋЕТЕ МОЊИ САМИ ЛАКО ДА НАПРАВИТЕ.

Камфор (С₁₀Н₁₀О) се налази у камфоровом дрвету (Сinnamomum camphora) које расте у југоисточним деловима Азије (на-

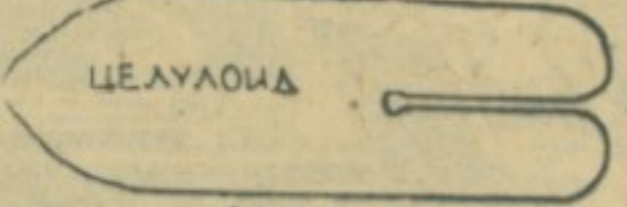
више на Формози). Из тог дрвета камфор се вади на специјалан начин. А може се купити и у свакој нашој апотеци.

Од целулози исечите комад у облику дна малог брода, димензија 40x15 мм. На задњем делу направите отвор и прорез као што видите на слици бр. 1. У овај отвор ставите комад камфора, али пажљиво да га не додирнете прстима јер ће на њему остати масни трагови — а тиме ће се поиништити тражени резултат. Дакле, чим камфор дође у додир с водом или убрзо потом,

видећете како вам скиф лагано „креће на пут“ и доста дуго путује по води. Камфор се у додиру са водом разилази по њеној површини и истиче кроз отвор као неки „гас“ у две димензије. Тако ће изазвати потисак вишег скифа напред. Његов закон примењен већ у многим случајевима.

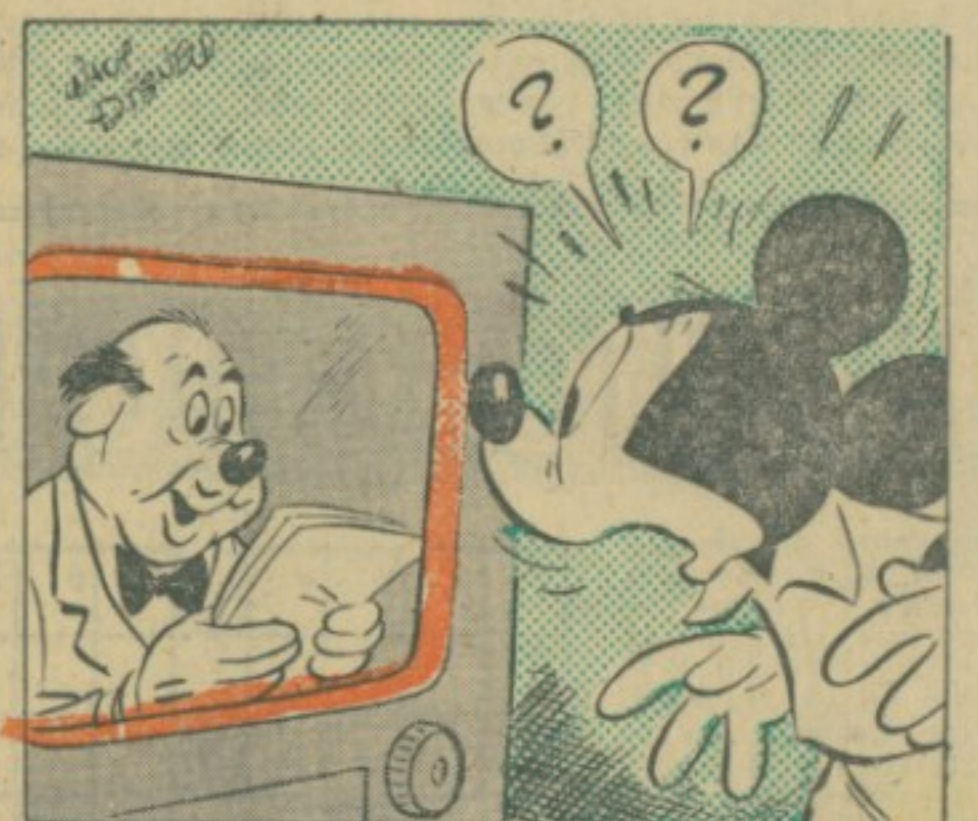
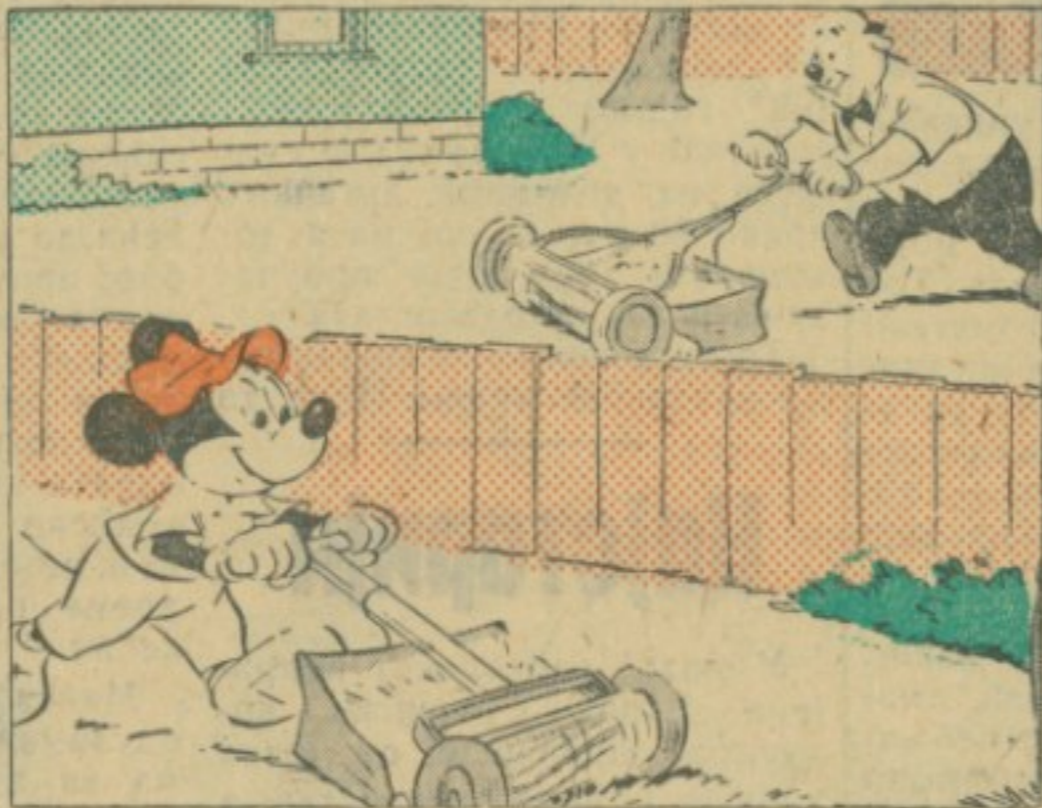
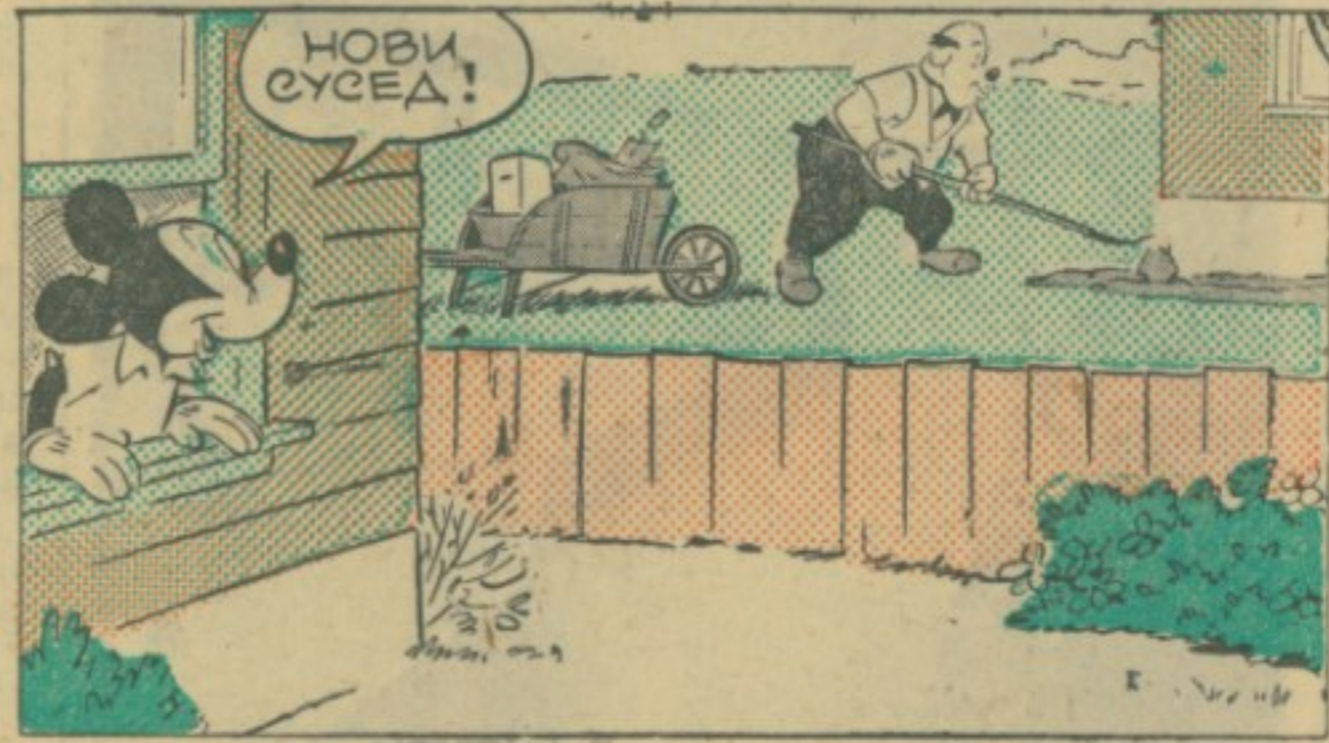
УЉЕ — ПОКРЕТАЧКА СНАГА

Направите исти труп лађе али с мањим отвором, то јест нешто мањи од једне капљице уља, и мало више увученим. Једном пипетом ставите кап уља на отвор

и она ће склизнути кроз прорез. По истом принципу као и код камфора брод ће кренути напред.

Наставиће се

**ЏОНИ
ХАЗАРД**

**НОВА ЕПИЗОДА:
ВЕЛИКА ПЉАЧКА**

ТО ВАМ ЈЕ ЦЕНА
СЛАВЕ, СИЊОР ЕС-
ТРАДА... СУТРАШЊИ-
ЦА ЈЕ ВЕК СТИГЛА!
ОВО ЈЕ ЈОШ ЈЕДИНО
ОСТАЛО ЗАВОРАВ-
ЉЕНОЈ ЗВЕЗДИ
ДИНИ МЕД!

**Ква-
Ква!**

Увећује Паја Патак

НЕКА ДРУГИ ТРПЕ

Гаја на полугођу добио
две слабе оцене и каже у-
читељици сасвим озбиљно
али као да се то њега не
тиче:

— Да знате само што
ћете ожалостити мога уја-
ка!

ТА ИСТА

Пред улазом у циркус
Пера Ждера срео Влају
који је баш закорачио да
уђе унутра.

— Што ти имаш среће
са картама, како си је на-
бавио?

— Да, — одговори Влаја
— нарочито са Гајином.

— А где је он? Да није
болестан?

— Ма, не, код куће је
— тражи ову карту.

ШТА ЈЕ ПРЕЧЕ

Пата болује од отмено-
сти и стално учи Пајине
сестрице како да се пона-
шају. Једног дана прилази
јој Влаја и каже:

— Тетка Пато, нисам мо-
гао да ти говорим са пу-
ним устима али твоја куца
је малопре пала у реку и
удавила се.

СУДИ ПО СЕБИ

Гаја је на писменом за-
датку написао о песници-
ма ово:

— Песник је онај човек
који придаје већу важност
цвету него крушци... А
ипак је крушка та која се
једе?